

POSTNINA PLAČANA V GOTOVINI

vigred

ŽENSKI LIST

1933

Dobre knjige.

Kačja zalega. Roman. Spisal Francois Mauriac, prevedel dr. Tone Bajec. V leposlovni knjižnici Jugoslovanske knjigarne v Ljubljani je izšel v XII. zvezku ta roman, ki obsega 216 strani. Cena vezani knjigi Din 55.-, broširani Din 45.- Celotni roman je samoizpoved 68 letnega odvetnika in obsega grozno borbo človeškega srca in duše v pehanju in nehanju od mladosti do zadnjega dela življenja, v katerem se človek oprusti po čudovitem rešenju, ki mu ga da milost vere. Nauk iz te knjige je današnji družbi potreben in ga daje pisatelj s temi besedami: Potrudimo se zmanjšati razdaljo, ki obstoji med našimi besedami in dejanji! Knjiga je zelo lepa in prinaša v borbi življenja človeku nekaj tihih razmišljajočih ur.

Sodnikova hiša ob Fjordu. Spisal Kristijan Elster, prevedla Ivanka Klemenčič. Kot 51. zvezek ljudske knjižnice Jugoslovanske knjigarne je izšla ta knjiga in stane vezana Din 55.-, broširana Din 45.- Resna vsebina knjige, kakor je to navada pri vseh severnih pisateljih, se čudovito razmahne in človeka razveseli v lepi in skrbni osebnosti sodnikove žene gospe Hage. Ta žena je vzor skrbne matere, ki se žrtvuje za svoje do skrajnosti in na zadnje ostane sama, ko je svojim otrokom z dejanjem in s svetom pokazala pot v življenje. Knjigo bodo Vigrednice z užitkom čitale.

Obisk v karcerju. Spisal Ernst Eckstein. Dijaški list »Mentor« je izdal drobno knjižico z zgornjim naslovom. Povest je izhajala v »Mentorju« skoro celo leto. Je to znana nemška humoreska, pri kateri se mora vsakdo od srca nasmejati. Poleg te humoreske je v knjižici tudi prav lepa spominska črtica o očetu beneških Slovencev, Ivanu Trinko - Zamejskem za njegovo 70 letnico. Dodanih je tudi nekaj Trinkovih poezij. Knjižica se dobiva pri upravi Mentorja, Miklošičeva c. 7. I., — Cena Din 5.-

Dr. Roman Tominec »Dnevi v Bogu.« Vsi tisti, ki so pričakovali p. Romanove obljubljene »Knjige o trpljenju,« so se bez dvoma razveselili napovedi, da izide koncem maja zgoraj imenovana knjiga. Vsi pa, ki so jo dobili v roke, so prav gotovo prijetno izne-

nadeni. Že vnanjost, oblika molitvenika, Dürerjeve sklenjene roke, lep, jasen in krepek tisk, vmes pa lepe slike, vse to te nehote priveže, da knjige ne odložiš tako kmalu. Res jo vsak dan iznova vzameš v roke, kakor to tudi njena vsebina hoče. Na 236 straneh so zbrani izreki, aforizmi, citati, odlomki iz sv. Pisma, svetih knjig, svetnikov in svetnic, od katerih je vsak tako poln vsebine, da te lahko zaposli ves dan, ko ga premišljuješ. Ni molitev niti vzdihljaj, kakor je močna, kremenita, ki se je lahko oprimeš in ti bo res v oporo. Naslednjih 26 strani ti pokaže skrivnost sv. maše kot središče kristjanovega življenja. Imaš tudi litanije, sv. križev pot, jutranjo in večerno molitev, spovedno in obhajilno molitev in še nekaj molitev velikih duš. Skratka popolna molitvena knjiga, a ne taka, ki bi ti polagala besede na ustne, ampak taka, ki grebe v tvojo notranjost in hoče, da tvoja duša moli. — Cena z rdečo obrezo Din. 20.—, z zlato obrezo Din 30.—, rujavo usnje Din 40.—, črno usnje z zlato obrezo Din. 45.—. Pojdite in se prepričajte!

Mladinska matica. Izšle so štiri knjižice kot redne publikacije Mladinske matice, ki izdaja tudi »Naš rod,« t. j. mladinski list, ki je namenjen šolski mladini in izhaja v šolskih mesecih, na koncu šol. leta pa prejmejo naročniki vsako leto štiri knjižice približno istega obsega kot letos. Naročnina za vse to je 22.50 Din na leto, ali 2.50 Din v devetih obrokih. V šestih letih svojega obstoja je izdala Mladinska matica 23 knjig v izredni izdaji v skupni nakladi, ki presega 600.000 izvodov. Za najmanjše je izšla v letošnji izdaji slikanica »Za vesele in žalostne čase«, besedilo Anice Černejeve, slike Eda Držaja. »Kresnice«, sestavil J. Ribičič, prispevali pa so razni pisatelji iz najrazličnejših panog, ki morejo otroka zanimati in mu širiti obzorje. »Lovci na mikrobe« po raznih virih sestavila Marija Knetova. Seznanja otroke z možmi, ki so vse svoje življenje posvetili raziskovanju bolezenskih bacilov. Pravljico »Bokonja Čeljustnik« je spisal Bogomir Magajna, ki je spisal letos glavno povest za Vigred. Vse štiri knjižice so tako zanimive, da jih rad čita tudi vsak odrasli.

Vigred

LETO XI

// V LJUBLJANI, 1. JULIJA 1933

// ŠTEV. 7

Katoličanom ljubljanske in lavantinske škofije!

V letošnjem letu ves katoliški svet praznuje 1900 letnico Odrešenja človeškega rodu. Devetnajstoletnica je Kristusove smrti na križu, postavitve zakramenta sv. Rešnjega Telesa, ustanovitve sv. Cerkve, zmagovitega vstajenja Kristusovega. Zato naj bo po želji naših škofov celo leto v luči teh dogodkov. Želja škofov pa je gotovo želja vseh resničnih katoličanov. Zato bomo posebno v tem letu, v teh zbeganih, nemirnih in težkih razmerah, v svojih srcih utrdili vero v Kristusa Odrešenika sveta; bomo obnovili zvestobo do Kristusa, ki med nami v zakramentu sv. Rešnjega Telesa živi; bomo s svojim življenjem zasebnem in javnem pričali, da ni rešitve iz teh težkih razmer kakor po obnovi Kristusovega duha pravičnosti, ljubezni in miru.

Da bi ta veliki, vzvišeni jubilej vsi katoliški Slovenci, vsi katoličani ljubljanske in lavantinske škofije tudi skupno obhajali, sta sklenila škofijska odbora Katoliške akcije v Ljubljani in v Mariboru, da se priredi za obe škofiji v Ljubljani

SKUPNA PROSLAVA 1900 LETNICE ODREŠENJA.

Kateri primernejši čas pa bi mogli za skupno slovesnost izbirati, kakor dan, ko bo daroval svojo biserno, demantno sv. mašo nadškof dr. Anton Bon. Jeglič?

Saj je prevzvišeni g. nadškof vseh 32 let, kar je vodil ljubljansko škofijo, vedno delal z geslom »po Mariji k Jezusu«. Saj je bilo njegovo škofovsko delo, molitve in žrtve, trudi in boji, vse njegovo nesebično delo za slovenski narod posvečeno enemu cilju, ki ga je napisal na pročelju gimnazije v Št. Vidu: Kristusu Zveličarju sveta!

Škofijska odbora Katoliške akcije v Ljubljani in Mariboru vabita zato katoličane ljubljanske in mariborske škofije, da se udeležite biserne maše prevz. g. nadškofa dr. Ant. Bon. Jegliča. Jubilant bo daroval sv. mašo

V NEDELJO 30. JULIJA NA STADIONU V LJUBLJANI.

Cerkveni govor bo imel ljubljanski škof dr. Gregorij Rožman. Navzoči bodo jugoslovanski nadškofje in škofje. Popoldne isti dan bo na Stadionu velik koncert Pevske zveze, na koncu pete litanije z blagoslovom.

Katoličani! Ta prireditev naj bo mogočna manifestacija naše verske zavesti, našega katoliškega mišljenja in življenja, naše neomahljive zvestobe Kristusu in njegovi sv. Cerkvi. Naj bo ponižna in zadostilna molitev za mir med poedinci, stanovi in narodi. Naj bo izraz trdne volje delati za to, da zavlada mir Kristusov v kraljestvu Kristusovem.

Nobene župnije naj ne bo, ki ne bi poslala številnih zastopnikov 30. julija v Ljubljano! Župnijski odbori, sveti, KA ter vsa versko-cerkvena društva imajo nalogo, da za to skrbijo. Priglasite se pri župnijskih uradih, ki bodo dobili natančnejša pojasnila.

NAJ ŽIVI KRISTUS KRALJ!

V Ljubljani, 18. junija 1933.

Škofijski odbor KA v Ljubljani: Odvetnik dr. Miha Krek, preds., dr. I. Fabijan, škofov zastopnik.

Škofijski odbor KA v Mariboru: Ravnatelj dr. Fr. Jerebič, preds., dr. Cukala Franc, škofov zastopnik.

SPORED JUBILEJNIH SLAVNOSTI V LJUBLJANI

I. 29. julija.

- 1) Nadškofov prihod v Ljubljano, slovesen sprejem pred stolnico $\frac{3}{4}$ na 7.
- 2) Pozdrav nadškofu v veliki dvorani hotela Union:
 - a) 8.30 Koncert ljubljanskega okrožja Pevske zveze.
 - b) 9.00 Slavnostni govor dr. Miha Krek: Pozdrav nadškofu dr. Jegliču, očetu slovenskega naroda.
 - c) Poklonitev Katoliške akcije nadškofu.
 - d) Drugi del koncerta Pevske zveze.

II. 30. julija.

- 1) 10.00 Biserna maša nadškofa dr. Jegliča na Stadionu.
- 2) Cerkveni govor škofa dr. G. Rožmana.
- 3) 11.30 Povsod Boga, pojejo vsi navzoči s spremljevanjem šestih župnijskih godb.

III.

11.45 Tekma župnijskih godb.

IV.

- 1) 15.00 Cerkveni koncert Pevske zveze v proslavo 1900 letnice Kristusove smrti.
- 2) Pete litanije.
- 3) Posvetitev slovenskega naroda Kristusu Kralju.
- 4) Blagoslov z Najsvetejšim.

V. 31. julija.

- 1) Romanje vernikov mariborske škofije na Brezje.
- 2) Romanje vernikov ljubljanske škofije na sv. Višarje.

Magajna Bogomir:

Klara Legiševa.

(Nadaljevanje.)

„Videl sem, da je naša dežela le prazni in pusti otok. Videl sem silno morje, v vse smeri. Onkraj obzorij mora ležati neka čudovita dežela.«

»Ali ti ni med nami dobro in lepo? Čemu pač hočeš biti nad nami vsemi«, so zakričali galebi in se odvrnili od njega. Ostal je še bolj sam kot je bil poprej in ko si je zgradil gnezdo, so priletele jate in mu ga porušile.

Tedaj se je on uprl vsem, zasovražil je lahkotno, sladkobno življenje. Ko se je neko jutro dvigalo sonce izza morja, se je dvignil tudi on vpricho kričečih trum in se dvignil visoko tako, da ga niso videli več.

Iz silnih višav je zaplaval proti obzorjem. Letel je več kot sto dni in noči, morja pa ni bilo konca nikjer. Že je omahoval v poletu in njegova utrujena krila so se zadevala v valove oceana, glava se je utrujeno povesila in ni več tako rezala zračnih plasti kot poprej, ko je naenkrat zagledal pred seboj bregove čudovite dežele.

Upanje v beli ptici je zavriskalo živo, moči so ji narasle in naenkrat je sela na deželo, kakršne še ni videl nikdo.

Zelene krone orjaških dreves so pokrivalo pokrajino. Z njih so viseli venci dehtečega cvetja. Travniki so bili polni rdečih lilij, med katerimi so plesali metulji sončne plese. Na nebu je žarelo sto zlatih barv, v temnozelenih zalivih pa so se lesketale množice zlatih rib, katerih meso je bilo tisočkrat slajše od mesa rib ob obalah Dežele galebov.

Samotni galeb se je radoval te lepote sto dni, potem pa se ga je polastila velika nepremagljiva žalost. Živel je na otoku nem. Nobene ptice razen njega ni bilo v tisti čarobni deželi. Vedel je, da ne more splesti

gnezda in z metulji se ni mogel igrati. Zasanjal je o radostni dobi, ki bi se porodila, če bi se trume galebov preselile s pustega otoka v to čarobno pokrajino. Sklenil je vrniti se in pripeljati bele ptice s seboj.

Dvignil se je, jadral sto dni in noči in se naenkrat prikazal med trumami lepši in silnejši kot kedaj. Ko so se množice zbrale krog njega, jim je pravil o bajni deželi. »Sto dni in noči je dolga pot in vsakdo mora uporabiti vse moči, pa se bo naše življenje spremenilo v rajske dni.«

Poslušalo je sto, tisoč ptic s tišino, kakor je ni zmožen rod galebov. Toda ko je samotarec nehal govoriti, so z divjim vreščanjem planili nanj in ga pobili s kljuni, da se je okrvavila pečina, na kateri je stal, ne da bi se branil. Ko je umiral, je ležalo v njegovih zenicah začudenje in žalost. Njegova široka krila so ptice razcefrale in golo truplo zavalile čez pečino v morje.«

»Zakaj so ga pobile ptice«, je vprašala Klara.

»Zato ker on ni hotel vedeti, da so bila njegova krila za obseg širša od vseh drugih. Nihče izmed galebov, bi ne mogel preleteti oceana.«

»Torej naj pomeni zgodba o galebu vas, ki hočete živeti svoje posebno življenje?«

»Ne! Jaz živim tako kot vsi drugi, ki imajo denar in mnogo hrane na razpolago. Toda ti boš poginila, če misliš leteti svojo lastno pot in naj si bo dežela, v katero streliš, tisočkrat lepša od nebes.«

Med vsemi temi besedami se je sonce polagoma približalo morju in utonilo za obzorje. Zarje so že nekaj minut visele med morjem in nebom, potem so utonile tudi one. Mračen violet je objel prej zlato ravnino in bregove.

Stopala sta nazaj proti Timavi in sela na čoln, ki je zbežal po široki strugi na morje. Po bregovih so se zalesketale luči. Miramar je bil kakor slika, prikazana sredi sanj. Na nebu se je zalesketala prva zvezda.

Klara je sedela zamišljena v čolnu, ki je bežal po morju kakor po vrhu noči. Marij se je obrnil od krmila in ji zaklical:

»Zgodba o upornem galebu je bila samo pravljica. Tistega bajnega otoka ni nikjer in nad nebom ni nebes. Spremenimo v nebesa bregove, mimo katerih drviva in iz skal bo pognalo živo cvetje. Lepše ti bo kot tisti zvezdi, ki sveti nad nama, le nedosegljiva ne bodi.

Zapel je razigrano in veselo.

»Sul mare lucica l'astro d'argento ...«

Nad morjem sveti zvezda srebrna ...

Klara ni vedela: Isto zgodbo o galebu je pripovedoval Marij pred dolgim časom Julči na isti Devinski skali. Takrat je bila Julči še živa in mlada in je verovala v življenje, čeprav ga je poznala do dna. Ob tisti zgodbi je Julči nehala verovati v denar in začela ljubiti, kakor ni mogla ljubiti nikdar poprej, niti Martina ne tako. Potem pa ji je na povratku zapel s svojim sanjavim, skoraj ženskim glasom prvič tisto pesem o morju.«

VIII.

»Ti se niti ne zavedaš, kako bi bilo življenje pusto in prazno, če bi hotel biti človek vedno brez pameti. Živela si tam na deželi v revščini in bedi in sanjala o Bog ve čem. Ljubila si kakega fanta in si predstavljala, kako bi bilo lepo, če bi si ustvarila družino z njim. No in da si storila to — v nekaj letih bi ovenelo tvoje telo. Moževa ljubezen bi splahnela v nič. Garala bi z njim na polju in bi te bilo strah, kaj bo z otroki, dokler bi oni naenkrat ne odrasli in se razgubili od tebe na vse strani. Potem bi ostala samo še smrt in neka nebesa, kaj ne? Tisti, ki se jim slabo godi v življenju, vedno upajo na nebesa, dokler ne pride smrt in ni nebes nikjer. O Klara, posrečilo se ti je zbežati od trpljenja in sedaj se ti nudi vsaj nekaj veselja. Boljše, da nam je lepo samo leto dni, kot pa nikoli. Nikar ne odrivaj od sebe ur, ki se morda nikdar več ne bodo povrnila«, je govorila Julči, ki je sedela na Klarini postelji. Marij pa je sedel poleg Klare na divanu, ji skušal božati lase ter pritrjeval z glavo Julčinim besedam. Berta je slonela na oknu in gledala na vrt.

»Sicer ni res«, je rekel Marij, »da verujejo samo revni ljudje v nebesa. Vanje veruje tudi moja sestra Berta. Notrdamske učiteljice so ji natrpale dušo z najraznovrstnejšimi sanjami in sedaj se Berta umika pred življenjem in sanjari in je žalostna, ne da bi vedela, kako se je razcvela in da njena leta vendarle že zahtevajo nekaj. Strašno pusto bi bilo življenje, če bi hotel verovati v vse sanjarije, ki bi mi jih natrpali drugi in ki se ne uresničijo nikdar. Jaz verujem samo take stvari, ki jih je mogoče doseči in norec bi bil, če bi bežal pred njimi. Sama žalost in puščoba bi bila potem. O vse te noči sanjam le o prelepi roži, ki vrh strmega prepada raste in ni je ure, v kateri bi ne mislil, kako bi bilo mogoče dospeti do nje. Pijmo, Julči, na zdravje tisti roži!«

Marij in Julči sta izpila v dušku, vendar se je Julči grenko nasmehnila. Videla je tudi, kako se je Berta za hip ozrla od okna k nji. »Berta noče govoriti, Berta noče piti,« je deklamiral Marij. »Ni potrebno«, je odgovorila Berta. »Moj brat itak pripoveduje o meni in bi se ne sramoval govoriti o svoji sestri niti pred počestnico. Oprostite, Klara, vas nisem mislila s tem.« — Julči je zardela in vstala z ležišča. »Vi odhajate«, jo je vprašala Berta. »Prav! Hotela bi trenotek le govoriti na samem z vami. Prosim vas, pojdite z menoj! Sicer se po razgovoru lahko vrnete v sobo, dasi bom jaz prosila Klaro, naj gre z menoj k morju na izprehod. Kaj ne, Klara, da pojdete? Moj brat menda ne bo umrl ta čas v koprnenju po roži nad visokim prepadam, kakor se je blagovolil izraziti točno tako, kot je napisano v tretjem poglavju ljubavne povesti, ki jo je prečital včeraj. Bodi pozdravljen, bratec!«

Marij ni imel časa, da bi planil v zmerjanje, kajti Berta je zgrabila Julči za roko in jo vlekla za seboj v svojo sobo. »Prosim, sedite! Sicer je ta soba manj razkošna kot je Klarina, oziroma nekdanja vaša soba. Ali se srdite, da sem vas privlekla sem?«

Julči ni sela. V njenih očeh je gorel srd. Zagrabila je za rob stola, toda rekla ni nič.

»Nimam pravice zabranjevati vam vstop v našo hišo, dasi se mati že zelo srdi radi vas in je rekla Mariju, da bi bil že čas, da izginete za vedno sedaj, ko je že dobil drugo. Kajti, kaj bodo rekli ljudje, če bo hiša polna žensk. Sedite, prosim vas, vendar!«

Julči ni sedla: »Oprostite«, je vzkliknila. »Vaša mati mi je rekla, da smem priti v hišo tudi še naprej, kadarkoli hočem. Nisem pa prišla, odkar je Klara tu, nikdar zato, da bi ljubimkala z njim. Jaz ne bom nikoli več prišla v to hišo.«

Berta se je smehljala. »Jaz bi vam ne branila, imate popolno pravico in vam ne manjka nič drugega kot pol milijona lir, kajti tako plačilo bo približno zahtevala mati od neveste, ki bo hotela v to hišo. Razumem vas popolnoma, zakaj se vračate, toda ni mi umljivo, zakaj silite. Klaro s tem, da namenoma razbijate vse njene lepe pođobe, naravnost v svojo žalostno in hladno usodo. Zdi se mi, da je ona prišla z dežele nedotaknjena in popolnoma nevedna o tem življenju. Povejte mi, ali uživata pri tem, da bo tudi ona taka kot ste vi.«

»Ne, vi tega ne razumete prav nič. Klaro imam tisočkrat rajše kot sabo sebe. Ali ne veste, da hoče ona rešiti družino, zlasti malo sestrico pred ciganskim potepanjem po svetu? Da, lahko bi jo peljala v tvornico. Toda vi, gospodična, ki so vas hranili od dojenških let le z bonboni in vas vozijo do samostana vsak dan z avtom, da bi se vaše noge ne utrudile, ne morete sanjati kljub vsem sanjam, ki jih doživljate, kaj se to pravi delati iz meseca v mesec in potovati, če je kdo lep seveda, iz rok ravnatelja v roke inženirjev, iz rok inženirjev v roke prvih paznikov, iz rok prvih paznikov v roke drugih paznikov, ki vas končno ponesejo na cesto in s ceste v javno hišo. Drugače, gospodična draga, danes v Trstu ni mogoče, ali pa le redko, redko mogoče, nemogoče pa popolnoma, če je kdo tako lep kot je lepa Klara. Prosite svoje notrdamske sestre, naj predavajo svojim bogatim učenkam tudi o teh stvareh. Ako se hočete boriti proti krivici in zlu, morate krivico in zlo poznati, ne pa zakrivati oči pred težkimi podobami življenja. Ali bi bilo kaj boljše, če bi peljala Klara v tvornico? In nikar ne mislite, da je ta hiša edina v Trstu, kjer bogati sinovi potrebujejo Klar. Na vsaki ulici je pet takih hiš. Jaz sem jo pripeljala v to hišo, ker ...«

Julči je planila v jok in hotela zbežati. Berta je stopila k vratom. Njene zenice so široko sijale. »Ostanite še hip! Nekaj bi vam rada rekla: Vi lahko prisilite mojega brata, da vas poroči.«

Julči je obstala kot odrevenela: »Nimate pravice, norčevati se z menoj, gospodična«, je vzkliknila. Berta pa je nadaljevala hladno:

»Vi ste ubili njegovega otroka še predno se je rodil. Zagrozite bratu, da boste javili sodniji, ker je on plačal zato. Jaz bom pričala za vas, če bi vas ne hotel poročiti. Kaj me tako gledate? Ali mari nimate pravice zahtevati svoje?«

»Saj ni res. Vi ste zblazneli. Kako veste vi za take stvari!« je zaječala Julči, »vi, ki ste komaj izvedeli, kako pride otrok na svet. «

»Slišala sem, ko je prosil takrat mater za denar. Saj stene vendar niso tako debele, da bi človek včasih ne slišal tudi takih stvari. Ha, vi ste premalo zahtevali. Vajin otrok bi bil končno več vreden. Imel bi celo pravico podedovati to hišo ali pa prejeti pol milijona dote.«

»In vendar ga jaz ne bom izdala nikoli. Ne bojim se zapora, toda njega ne bom izdala, me razumete? Tudi se nočem poročiti z njim, ker je poleg tistega, ki mi je že davno ušel v Ameriko, edini, ki sem ga ljubila. Zakaj bi tudi jaz včasih ne ljubila, zlasti ker ni nobenega, ki bi bil boljši kot on. Drugi bi me metali na cesto že prvi dan, vaš brat pa se ni mogel odločiti toliko časa, dokler ga nisem pregovorila sama, kajti njega je vendarle pekla vest. Nobenega drugega bi ne pekla. Žal mi je, da vam niso mogli prikriti teh stvari, kajti, ako ne govorite svojih besed iz razžaljene ošabnosti, ste vi morda edina v teh bogatih družinah, ki se vznemirja radi takih stvari. Jaz vas ne bom več motila. Draga gospodična, zbogom!«

»Počakajte! Prisiliti hočem mater, da vam bo dala toliko denarja, kolikor ga je potrebno, da si uredite življenje.«

»Uredite ga Klari, ako hočete, le če ne bo vaš papa preveč divjal radi tega. Jaz nočem ničesar več in ne bom stopila več v to hišo. Še zato, kar sem prejela, mi je žal, saj končno nisem imela niti matere, ne očeta in ne male sestrice. Lahko bi našla kako drugo odrešilno pot. Tolikokrat me je klicalo morje, pa sem odšla rajši k vam. Da, gospodična, rajši k vam! Vi pa hočete, da bi Klari pridigovala o lepem življenju! Da, gospodična, o lepem življenju, kakršnega si predstavljate vi. Da, gospodična! Zbogom! Povejte materi, naj se me prav nič ne boji. Jaz ji ne morem biti nevarna. Zbogom!«

Sedaj je Berta ni mogla več pridržati, dasi je hitela še po hodniku za njo. Ostala je celo minuto sama, da bi se pomirila, kajti pred njo je naenkrat zazijal grozotni drugi svet, ki ga do tega hipa ni mogla spoznati, strahotni svet bede in revščine. Vsa se je zgrozila, ko se je za njenimi očmi naenkrat prikazal pravi pomen besedice: »ščava«. Tolikokrat je slišala dosedaj to besedico in včasih jo je izpregovorila tudi sama, sedaj pa jo je naenkrat ta besedica zasklelela v dno duše. Ščavo pomeni človeka sužnja, ki mora žrtvovati vse, kar ima — tako je, ne samo rok, ampak tudi svoje srce. Da, tako je to. Ta besedica pomeni petdeset odstotkov Trsta, to je: stopetdesettisoč ljudi, mimo katerih se je vozila vsak dan skozi mesto na avtu k notrdamskim sestram, ne da bi vedela, kot se vozi. Da, gospodična, ta besedica ne pomeni samo, da je kaka deklica Slovenka. To pomeni pravzaprav čisto nekaj drugega. Ta besedica pomeni celo človeka.

Berta je komaj zapazila, kaj se je dogajalo v njeni duši, ko se je vrnila v Klarino sobo in priklicala nasmeh na obraz. »Marij, Julči je odšla in je rekla, da ne pride nikdar več v to hišo. «

»Kaj to tebi — saj je tisoč drugih hiš v Trstu. Sicer pa ni bilo prav nič potrebno, da si jo zbadala. Berta, ko boste v samostanu igrali, se javi, da boš predstavljala angela varuha. Za to vlogo se dobro vadiš. Mama te je pravkar iskala. Jaz bi rad Klari povedal še nekaj lepih stvari.«

»Povej mami, da grem na izprehod in sicer s Klaro in sicer peš, ali me razumeš?«

Marij se je razsrdil, vstal in odšel brez besede. Berta pa je sela h Klari, jo prijala za roko in jo naenkrat tikala.

»Lepo obleko ti je kupil. Nič se ne pozna, da si kmečka deklica. Na njegovem mestu bi se jaz res zaljubila vate. V njem pa je preveč laži, da bi se izkopal iz nje. Kako mehko lice imaš in kako žalostne oči! Ali si ti vedno žalostna? Ali imaš fanta doma?«

Klara je začudeno strmela Berti v oči, ne da bi razumela njeno nenadno spremembo.

»Jaz sem že velika, pa nimam fanta. K materi je prišel ta ali oni. Vsakdo pa je vprašal, koliko so vredne slike v salonu. Vsakdo je tudi vedel, da bom imela dosti denarja. In mati hoče, da bi tudi vsakdo imel dosti denarja — pol milijona lir — potem bi bilo skupaj cel milijon. Vidiš, tako hoče mama in skoraj vsakemu to pove na lep način. Neki dan se je javil mornarski častnik. Je bil lep, pa se je moral posloviti takoj. Niti predstavila mi ga ni. Pa ni več prišel potem. Nekaterim me pa predstavi in reče: »Naša Berta«, in oni si takoj misli: »Berta, pol milijona lir.« Klara, tvoje oči so žalostne in tudi moje so žalostne. Tebi so ugrabili fanta, jaz ga pa nikoli ne bom dobila. Dali mi bodo nekoga, ki me bo hotel poljubovati med požiranjem ostrig in se mu bodo pri tem cedile sline. Klara, če bi mogla od matere izvleči denar, bi ti dala vsega in te poslala k tvojemu fantu. Toda mati meni ne da denarja, ker se boji, da bi ji potem kaj naredila, ušla od doma, ali kaj takega. Jaz sama nimama skoraj nič denarja. Kako mehke lase imaš, kakor da bi bili narejeni iz žarkov. Tudi take kite kot jih imaš ti, bi jaz rada imela. Nikdar nisem mislila, da je Slovenka lahko tako lepa. Vstani, pojdeva k morju! Toda komu si pisala to pismo«, je vprašala, ko je Klara vzela pismo iz miznice in ga hotela zapečatiti. »Sestri sem pisala! Ona je še majhna. Ima komaj osem let.«

»Prečitaj mi, kaj si pisala. Jaz nimama nobene sestre.«

Klara je počasi prevajala:

»Draga Maša!

Pred nekaj dnevi sem pisala mami in ji rekla, naj Te poljubi v mojem imenu. Danes pa Te bom poljubila s temi besedami, ki Ti jih pišem. Včeraj sem srečala Kovača na cesti in mi je moral mnogo, mnogo povedati o Tebi. Povedal mi je tudi, da že poješ na koru. Kako rada bi Te poslušala in Te pohvalila potem. Ali čitaš vsak dan v berilu, kakor si mi obljubila? Le čitaj, ko v šoli nočejo več učiti naših besed. Kadar bom prihranila nekaj denarja, Ti bom skušala preskrbeti knjig iz Ljubljane, kjer je mogoče kupiti zelo lepe povesti in pravljice. Jih bo že

Kovač prinesel iz Ljubljane, in nekaj pesmaric bom tudi kupila, da boste lahko prepevale kaj novega na koru. Po Kovaču ti bom poslala novo obleko in Ti povedala, kadar prideš v Trst, pravljico o upornem galebu, ki je edini izmed vseh galebov preletel široko morje in potem prepeval na zelenem otoku do smrti, ko je njegova bela duša poletela v nebo. Pozdravi očeta, mamó, Mileno, kadar pride k nam in vse druge. Vsako noč Te vidim, draga Maša, v sanjah, in si tako lepa kot angel. Sanjaj tudi Ti od mene kaj in kadar poješ na koru, se spomni tudi name, na svojo sestrico Klaro.«

»Toda tista pravljica o galebu se ne konča tako, kot si pisala ti«, je rekla Berta, ki je bila vsa začudena nad tem pismom. Tisti galeb se povrne in pogine.«

»Meni bolj ugaja tak konec, kot sem napisala jaz.« je odgovorila Klara.

(Nadaljevanje prihodnjč.)

Slov. misijonarka s. Marija Fink (Indija).

Beloglavec — Krajnc Draga:

Sanje.

*Sladke so bile sanje noči:
Med zemljo in nebom v neskončnosti
sem plula, metuljček lahkokrtil.
Slap rimske ceste nad mano se vil,
v globokem snu so gaji šumeli...
Le žarki srebrni so z mano bdeli.*

— — —

*Zbudil me trdi, glasni je dan.
Ostal le spomin, da sladak je bil san, —
in misel otožna v srcu živi:
Kar lepo je, so le sanje noči.*

Milica Grafenauer:

Družini pomoč!

Govorila na velikem zborovanju žena in deklet dne 11. junija v Unionu.

Družina je v krizi. Da je res v krizi in kako zelo je v krizi, kaže najbolj, da sama v sebi bolj in bolj razpada. Nezvestoba je bolj in bolj vsakdanja, ločitev, razporok, je več in več.

Moderna družina, družina brez Boga, brez čuta za vsak — tudi zgolj naravni npravni red se spozablja celo tako daleč, da zahteva zase uzakonjeno pravico, da svobodno, po svoji volji in presoji svojega še ne rojenega otroka nekaznovano umori, če nima zanj ljubezni, ali če sodi, da bo njegova eksistenca, njegova bodočnost težka. To predoča za odrešilni socialni čin, za čin, ki se stori iz ljubezni do otroka.

Zares pa ne odloča o tem misel in zaskrbljenost za otroka, saj nikogar ni, ki bi mu bila bodočnost taka ali taka, kar zagotovljena tudi pri najbolj upapolnih pogojih ne, — spomnimo se samo na najbližjo zgodovino, na ruske kneze in plemstvo in obratno na neštnevilne genije, ki so izšli iz najbornejših razmer — odloča le strah pred težo, ki se nalaga materi, očetu, družini, z vsakim otrokom, ki živi.

Družina je res v najhujši krizi. Kriza v družini, pa je kriza v narodu, kriza v državi. Vsi in vsak, Cerkev in družba, narod in država, kakor posamezniki, imamo nujno nalogo, da krizo razrešimo.

Kako je kriza v družini sploh nastala? Družina je osnovana bolj, kakor katerokoli drugo zgolj naravno občestvo, dejansko vsa na osnovi tiste postave, ki jo je Gospod Jezus na zemlji tudi z besedo slovesno dal vsem ljudem: »Ljubite se med seboj!« Najlepše, kar je mogel človeku podariti Bog sam v jutru stvarjenja, nam je dal, ko je uravnaval odnos in vezal človeka s človekom po redu »Ljubite se med seboj!«

V tem redu družina naravno že vsa temelji. Ne more biti zadovoljna, ne zdrava, ne srečna, če ne mislijo v njej drug na drugega prej ko nase, če ne podrejajo in zapostavljajo svojih osebnih želja, nagnjenj in potreb, potrebam, nagnjenjem in željam drugih. Po naravni ljubezni vodi tu pot k nadnaravni ljubezni, k vdani svobodni podreditvi v božjo voljo kot najpopolnejšo skupno srečo, kot k skupnemu vrhovnemu končnemu cilju.

In kako čudovito, določno napotuje Bog družino po naravnem redu na to pot. Že z naravno ljubeznijo in vdanostjo med možem in ženo in še podrobneje, praktičneje, ganljiveje in preprosteje, ko nam zaupljivo izroča otroka tako vsega nebogljenega, vsega od očeta in matere odvisnega. Z glasom sočutja, ki kar boli v nas samih, z neštetimi nevidnimi vezmi nas žene, uči in navaja, da otroku strežemo, služimo, ga oskrbujemo in nosimo in varujemo, da zanj delamo, trpimo in molimo, da ostreje spoznavamo in jasneje presojava sebe, svoj nepopolni jaz, ko se trudimo, da bi čim popolneje, lepše oblikovali iz otroka — človeka.

Pa se je okrepila materialistična miselnost. Ne ti sam le sem sebi blizu, tisto le, kar je meni ugodno, ti si mi blizu samo toliko, kolikor je meni lepše s teboj; kako je tebi z menoj, ni moja stvar. Z žrtvijo, s strežbo in službo, s samovlado in samoodpovedjo, z ljubeznijo in zvestobo — kaj bi s tem!

Taka miselnost v moderni družini ni samo izjema in se tudi ne omejuje samo na posameznega člana. Hudo, ki je zadelo človeka vobče, zadeva družino še huje. Že po številu članov zraste zlo v družini v večkratno, še grenkeje pa se izraža v skaljenem, slabšem odnosu družinskih članov med seboj. Člani družine splošno mislijo in čuvstvujejo in uravnavajo vse iz svojega osrednjega sebičnega »jaz«. Sebi vse, brez ozira na dolžnosti do drugega, na pravice drugega jaz samo — ti, on, to vse je stranskega pomena.

Drug drugemu tako krčimo in manjšamo delež na najboljših, najvišjih in najslajših dobrinah življenja. Te dobrine niso več zgolj tvarnega izvora, niso zgolj tvarni užitki, naklanja jih samo ljubezen. Kadar morebiti celo trpiš, da osvajaš veselje, tolažbo, ugodje in mir ali srečo ne zase, marveč da to deliš drugim, takrat najbolj razveseljuješ, tolažiš in lepšaš življenje z drugimi tudi sebi.

Materialistična miselnost vsemu temu naravnost nasprotuje. Zato ne more biti drugače, kakor da, vnešena v družino, kamor se vrača človek ves, kakršen je, trga najbolj notranje, najnežnejše niti družinskih vezi. Vezi pač vežejo, kar vezati morejo, kjer ljubezni in dobrote je, vežejo dobroto in ljubezen, kjer pa je samo počutnost in sebičnost, morejo vezati pač samo še počutnost in sebičnost.

Iz istega vira kakor notranja duhovna stiska družine, izhaja tudi njena zunanja gospodarska in socialna stiska, ki zdaj pretresa ves svet. Kapitalistični gospodarski red je plod istega materialističnega naziranja, ki je v zatišju dolgo zorel in končno dozorel.

Bolj in bolj primanjkuje množicam potrebnih življenskih dobrin. Ne da bi jih res ne bilo, v izobilju jih je, toda dobe se le za denar, in denar je tisto, kar vedno bolj zapušča široke ljudske plasti, ko se bolj in bolj kopiči v rokah redkih posameznikov, kjer se odteguje edinemu pravemu namenu, da služi človeku.

Ko presojava, kaj in koliko potrebuje človek, da se prehrani, oblači in stanuje, pridemo do poraznega dejstva, da stiska stari gospodarski red najtrje družine, ki imajo dosti otrok in da je žensko delo, katero češče in češče vrši mati mnogih otrok, izraz najgrenkejše stiske otroka. Iz tega nastaja zahteva in dolžnost socialne pomoči materi in otroku — družini.

V stiski pa je v sedanjem gospodarskem redu vse. Kateri žive v izobilju, se tresejo v strahu za svoje izobilje. Odpovedati se mu, je pretežko, resnično zadovoljuje pa jih tudi ne, ker čutijo sovražnost, ki jih obdaja zavoljo izobilja. Kateri streho in kruh še imajo, jim tudi ni sladak, greni jim ga misel na one, ki ga nimajo. In končno, kaj je v srcih tistih, ki hodijo lačni in raztrgani od vrat do vrat! Kar moremo storiti poedinci, je le samo kaplja v morju gorja.

Treba je skupnega strnjenege dela. Najnujnejša, najbolj neodložljiva je skupna naloga družbe, države, voditeljev, kulturnih delavcev in vzgojnih činiteljev, da uvedejo, nadaljujejo in dopolnijo velikopotezno socialno delo za rešitev in ozdravljenje socialne stiske. Je kruha, je dela. Namesto, da se reže množicam beraški ponižujoči kruh miloščine, pojdemo vsi složno na delo za nov socialni red, ki bo dal dela vsem in vsakemu in z delom kruha, ki mu bo v čast in srečo, ne v ponižanje in demoralizacijo.

Predvsem pa na delo za obnovo družine. Z intenzivnim notranjim obnovenim delom v srcih se bo s pomočjo milosti vračal zopet v družino smisel za ljubezen, požrtvovalnost in odpoved. Družine, očetje in matere se potem znova zavedo, da izhaja pravica iz dolžnosti, dolžnost iz pravice. Narava sama nam po bolnicah nudi primerov predovolj, da že narava grozno kaznuje tiste, ki užitke kradejo, ko zavračajo dolžnosti, ki so z užitki zvezane.

Katoliške slovenske žene in matere slovesno izjavljamo, da se hočemo ravnati po starem, svetem redu družine, ki ga je postavil Bog, ko je družino osnoval, ki ga posvečuje z zakramentom in ga uči po svoji Cerkvi zlasti v okrožnici Pija XI. o krščanskem zakonu. Obetamo, da hočemo uravnati po tem redu vztrajno vse svoje življenje in, da hočemo uravnavati vanj vse življenje v svojem okolju, domače in javno, kolikor bo nam dano.

Vemo in doživljamo, da je socialno popoln edino božji socialno pravni red. Zato zahtevamo, da se uravna človeški gospodarski red po božjem pravem redu, po dekalogu, po božjih zapovedih. Da si boljši položaj omogoči, se družina mora najprej sama notranje vsa obnoviti v smislu postave božje. Notranja obnova pa se mora javljati tudi že praktično navzven v novem, preprostejšem, evangeliju zvestejšem, težkemu, trdemu času primernejšim gospodarskim načrtom, z novim gospodarskim oziroma

gospodinjskim redom. Po nujnosti za življenje, naj si razvrsti družina iznova vse potrebe v neizogibne, v koristne in vzgoj prijetne, vse iz temelja, ali so bistveno nujne za življenje, tako da se življenje brez njih oškoduje ali uniči, ali so koristne, ali morebiti samo prijetne, ali — morebiti sploh brez cene.

In kadar se potem odloča in se je v težkih razmerah treba odrekati, tedaj se odrekajmo, tudi če smo bili prisiljeni, kakor da nismo prisiljeni.

Od družbe in države pa pričakujemo, da družini tudi zunanje stvarno pomaga. Zdrava družina, zdrav narod, zdrava država, trdna država.

Družini dolguje družba tak in tisti socialni položaj, tiste pravice, katere izvirajo iz dolžnosti, katere ima do družbe, do občestva, družina. Te pravice morajo biti potrjene in zavarovane. Spoštujejo naj se tudi pred oblastjo v šoli. Kajti kdor izpodnaša socialni položaj družini, kdor krši pravice, ki družini grede, izpodkopava zdravje družini, izpodkopava družino. Kdor pa izpodkopava družino, izpodkopava narod in državo.

Družina opravlja napram družbi dolžnosti, ki niso majhne, ne lahke. Vzreja in vzgoja, vsa otrokova kakovost, plemenitost ali zlost je na skrbi očetu in materi. Za vse to jih družba kliče na odgovor zaradi zanemarjenja vsake posamezne teh dolžnosti. A pravice, ki iz njih izhajajo!

Poleg cerkve je šola najvažnejši vzgojni činitelj. Odgovorni voditelji pa so in vedno ostanejo le starši. Zato so vsi pomožni vzgojni činitelji dolžni vzgojo staršev podpirati in jo izpopolnjevati. Nikdar se ne bi smelo zgoditi, da bi katerikoli vzgojni činitelj roditeljsko avtoriteto zmanjševal, jo kršil, šel mimo nje ali jo zanikal. Čim bi pa na pr. usmerjal kateri vzgojni činitelj vzgojo po svoje, brez ozira na voljo staršev ali celo zoper voljo staršev, dasi za izid vzgoje odgovarjajo starši, ne drugi vzgojni činitelji, in dasi škodo, če se zgodi s slabo vzgojno smerjo nosijo starši, tudi ne drugi vzgojni činitelji, tedaj bi vsak tak vzgojni činitelj roditeljsko avtoriteto dejansko kršil, jo naravnost zanikal. — Če bi šola n. pr. otroke preobremenjevala, če bi jih porabljala za poizkuse z nepreizkušenimi učnimi in vzgojnimi metodami, jih tlačila preveč skupaj v en razred, jih uvajala v domišljavo površnost, namesto da bi jih upoznavała z resnobnim delom, s tem da bi jih sprevaljala vedno in vedno po cestah, paradah in kinih, če bi jih pošiljala prodajat listke, znake, cvetke po cestah, ali od vrat do vrat, če bi bila kakorkoli kriva, da bi se ogražal učni ali vzgojni uspeh otrok, bi kršila pravice doma. Če bi šolska oblast ne oskrbela mladini verskega pouka, ali ne dala prilike in pobude, da bi mladina opravila dolžne verske vaje vere, v kateri mladino vzgaja dom in za katero dom, to je starši, dejansko s svojo vzgojo izkazujejo željo, naj se mladina v tisti veri vzgoji, ali če bi izročala mladino v roke moralno oporečnemu učiteljstvu, bi grešila zoper pravice družine.

Še drugo zelo nujno socialno dolžnost ima družba do družine. Socialna bremena, ki jih nosi družina, niso že po naravi ne majhna ne lahka. Iz enega, iz očetovega zaslužka se oskrbuje družini živež, obleka, postelje, knjige, šola in izobrazba, potnine za ekskurzije, za nujne poti itd. To

pa ne le tako dolgo, da se stroški za večjo družino podvoje. Tudi še potem vedno, ko znašajo stroški trikrat, petkrat, sedemkrat, deset in večkrat toliko kakor od kraja. In pri vsakem grižljaju, v vsakem požirku, na vsaki poti, z vsakim korakom, za vsak prostorček, kjer biva in se giblje kateri iz družine, na vse in na vsako izmed tega veže družba določena indirektna »socialna« bremena, ki pa za družino niso socialna. Kjer je grižljajev, požirkov, nog in teles, ki se gibljejo, hodijo, se vozijo in bivajo, več — tudi bremen naraste tolikokrat več. Indereknim socialnim bremenom se pridružijo direktni davki, doklade, kuluk, šolnina, prispevki v zdravstvene in razne druge fonde, skoro vse urejeno na glavo, t. j. na vsakega otroka. Obdavčenje rodbinskih doklad premika, kjer je dosti otrok, davčno postavko samo više in odtod se mehanično poviša vsaka doklada, vsaka socialna dajatev. Tako se dogaja, da plačuje oče, ki ima dosti otrok direktnih dajatev davkov in šolnin nad $\frac{1}{6}$ svoje letne plače, t. j. nad 2 celi mesečni plači. Več kot direktné socialne dajatve pa znašajo še indirektné, mnogo, mnogo več.

Odkod pa naj zdaj krije zlasti večja družina večjo množino živeža, več obleke in postelj in čevljev in šolskih in delavnih potrebščin, odkod večje, večjemu številu nujno stanovanje! Po mestih vsaj češče ne gre drugače, kakor, da se stiskajo kje v kakih tesnih, vlažnih in temnih nezdravih kletnih prostorih, bolj brlogih kakor človeških bivališčih. Tam pa se vseli pogosto med nje tuberkuloza, širi telesna in duhovna beda, ki seje in goji ondi zalego vsega hudega, da se odtaka odtod ven v družbo; saj smo družina med seboj končno vsi in kroži obtok dobrega in hudega iz glavnih žil po vesoljnem človeštvu.

Zato pa družba, država zdravi in rešuje sebe, če zdravi in rešuje družino.

Pričakujemo tedaj, da se uredi davčna zakonodaja z ozirom na otroka in na družino. Da se dajo olajšave in socialne ugodnosti družinam, ki imajo dosti otrok. Nalog in dolžnosti do družbe bodo imele take družine že po naravi vedno še več in težjih kakor druge.

Zato pričakujemo zlasti tudi, da se oproste stalno vseh davkov in taks vse družine, ki imajo ali so imele 9 otrok kdaj hkrati živih in se preživljajo prevesno z dohodki iz dela in zaslužka brez kapitala.

Saj plačujejo indirektnih davkov mnogo več kakor katerikoli druge družine vseh davkov in taks skupaj.

Pričakujemo razen tega, da država revnejšim družinam z mnogimi otroki prispeva z vzgojevalnimi prispevki. Družinske doklade pa naj se uredijo tako, da se od 3. otroka dalje za vsakega nadaljnega otroka povišajo.

Samo tedaj, če bomo vsi, vsak posameznik, družina sama, družba, šola in država, vsak posameznik in vsi skupno storili, kar storiti moramo, more vzcvesti družina zopet zdrava in dobra in trdna in z njo zdrava in trdna narod in država, vsi v starem svetem redu: »Ljubite se med seboj!«

Pogled

Joža Likovič:

Hčere bežé . . .

(Nadalj.)

Ančka ni mogla mirno čakati; to válovanje jo je nosilo sem in tja, gori do pošte, nazaj do spomenika, preko mostu do magistrata. Tu se končata velemesto in brezbožnost. Ta kraj je posvečen muzam, kreposti in golobom. Tod se nehajo banke, trgovski prostori in advokati.

Končno se je prikazala Marjeta, vsa nova in dražestna. Nakodrani lasje, rdečkasta obleka z baržunastim životkom, prozorne nogavice, svetli šolnički z visokimi petami . . . S seboj je pripeljala vojaka, mladega Srba s črnimi brčicami. Predstavila ga je kot šoferja pri vojaškem oddelku. Andrija mu je ime. Ančki se je zdelo, da je Marjeta zelo domača z njim, tako ni niti ona s Tinetom, pa se poznata vendar že iz mladih let. Vojak je bil nekoliko gizdav. Hotel je biti vljuden in dvorljiv tudi proti njej. Gladil je pristrizene brčice in spuščal levico na ročaj bajoneta. Njegov kroj je bil nov, podoben častniškemu odelu z visokim ovratnikom. Na modrih našivih so blesteli pozlačeni odznaki, posebno škornji so se bliskali v soncu. Andrija je bil torej zal mladenič.

»Kam pojdemo?« se je zavrtela Marjeta in udarila z rokavico vojaka po licu.

»K božjemu grobu«, je sramežljivo omenila Ančka in se ozrla na Ljubljano, da ne bi opazila Marjetinega obnašanja.

»Ah! Danes gremo rajši proti šiški. V tivolskih drevoredih najdemo več zabave. Malo se moramo razvedriti.«

»Bravo!« se je pridružil Andrija in zapalil svalčico.

Ančka si ni mogla pomagati, morala jima je slediti. Mimo velikih izložb, čez tesno križišče pred pošto, po široki Aleksandrovi cesti, kjer so se zbirale vesele družbe, sprehajali mladi ljudje ter se poželjivo naslajali pred kinematografskimi izložbami in širokimi letaki, na katerih so se blestela imena junakov in lepih žen. Nad njimi je bil pribit kričeč napis: Mladini neprimerno! To je tisti tajni poziv, vzpodbujajoče svarilo, ki vabi in privlači mladino, da se zateče pred skrito platno, na katerem se smehljajo lepe oči, pregibljejo čarobne ustnice, zapeljujejo gole lakti in se od-

z jezera.

igrava življenje, tisto bajno življenje, o katerem sanjajo mlada, uboga srca. Sonce, cvetje in morje, zlato in rakošne obleke. Tam so za hipec pozabljene skrbi in nadloge, tam se morda spočne kratka sreča. Kdo bi pred njo zatiskal oči, kdo bi bežal pred uživanjem! In če nimaš? Vzemi, ukradi, kakor junak na platnu.

Andrija je predlagal, da obišejo zvečer kinematografsko predstavo; Ančka se je branila, da ne pojde z njima. Toda Marjeta jo je nemilo zavrnila ter se pošalila z njeno starokopitnostjo, češ da se ne more otresti domačih šeg.

»Tudi kite si ne pustiš odrezati. Mnogo lepše bi ti pristojala frizura, nikakšne vročine bi ne čutila. Nikdar se ne bi toliko zamudila z razčesavanjem in uravnavanjem las.«

»Morda domačim ne bo prav,« je plašno pripomnila Ančka.

»Poglej, Andrija, našo devičico. Kaj služiš za domače? Sama si, kdo ti more braniti. Šolne boš morala kupiti druge in ličnejše. Še vedno nosiš tiste iz kravjega usnja, ki jih je naredil Šteblajev Franc. V mestu se že moraš postaviti.«

Ančka je v zadregi pospešila hojo, da ne bi čula Marjetinih pripomb. Onstran železniškega prelaza so srečavali vedno več ljudi, ki so se drenjali v drevoredu; vse je hotelo h komedijam, da poteši radovednost za mal denar. Gugalnice, vrtiljaki s hreščavo godbo, na platnu naslikane ženske prikazni z odurnimi obrazi in debelimi ustnicami, oguljena žame-tasta prevlaka na lesenih opornjakih, ki so jih krasili bakreni zakovi, pisani šotori, poslikani vozovi... Nekdo je razkazoval staro opico, ciganska ženska je premetavala plošče, dekle v rdečem krilu je vabilo na strelišče. Ančka ni vedela, kam bi se ozrla. Povsod gneča in nepremično opazujoči obrazi. Pred fotografom so se gnetle debele kuharice, vojaški novinci in mali uradniki s številnimi družinami. Paglavci in vajenci so oprezovali okoli gugalnic, dijaki so se zanimali za reven zverinjak, v katerem bi mogel videti divje živali in strahove. Debela žensčina je tolkla na boben in s hripavim glasom vabila:

»Gospoda! Samo malo časa še! Izvolite vstopiti... Divna čudesa narave.«

Pri vodovodu je ponujal sladoledar svoje blago, okoli stojnic so postale okoličanke, ki so popoldan prikolesarile v Ljubljno. Andrija je šel streljat; pozlačeni dobitek je pripel Marjetki na prsa. Pri sosednjem šotoru so se drenjali vajenci in preizkušali svojo moč na zagonetnem nakovalu. Večni nemir in beganje! Neprestano hlastanje za cenenimi užitki. Ančki so se zdeli vsi ti obrazi čudovito podobni, hlepeči za nečem daljnim, stremeči za krasnim in nedosegljivim ciljem. Zrak pod negibnimi kostanji je postajal soparen in dušeč, poln prahu in vzduha po znoju, tobaku in revščini. Ančki se je zastudilo to pohajanje in prerivanje; žal ji je bilo, da se je zneverila Mini. Lepše bi bilo pri sestanku, v tihi kapelici, med dobrohotnimi znankami!

Čas je počasi mineval. Daleč v mestu so začeli vabiti zvonovi k večernični pobožnosti. Marjeta se je naveličala komedij, tudi Ančka je postala trudna; zaželela si je zelenega tihožitja, kakršnega je bila vajena doma v Domišovem zdolcu. Zavili so proti tivolskemu gradu. Večinoma sta govorila le Andrija in Marjeta. Njuna družba je postala precej dolgočasna, Ančki se je zdelo tako znanje skoraj pregrešno. Včasih sta zaostala in se spogledavala, potem se je zopet Marjeta glasno zasmejala, vojak je tlesknil z jezikom in lovil njeno roko. Kakšno razočaranje! Spotoma bo nabirali rožice. Sedaj se pa dolgočasi po teh drevoredih in zaduhlih sencah. Na klopeh je videla samevajoča dekleta, očitvidno služkinje in postrežnice, ki so bile ta popoldan proste, morda celo brezposelne mladenke, ki se ne morejo zvrstiti v posređovalnicah za službe. Brezbrižno so sedele, polodprte dlani so negibno ležale v naročju, kakor bi skrivaj prosile. Neka brezčutna ravnodušnost do vsega se je že polasčala njihovih src, celo nekaj zaničevanja je sevalo iz njihovih oči. V malokatreri teh zapuščenih mladenk je še klila iskrica upanja. Nič več jih niso privabljalale bučne komedije, niti mesto, niti krasne izložbe s svilenim, rožastim perilom. Tu so obsedele, kakor da se pripravljajo na beg, na tisti grozni beg v onostranstvo, ki se konča s požirkom lizola ali skokom v vodo. Sprva jih je morda pognala na ulico nedolžna radovednost; razvneta domišlija je našla za hipec sladko potešenje sredi razposajene družbe. Toda vse to se je sčasoma pohladilo, čim je segla po njihovem telesu tuja, ničvredna roka. Ančki je bilo to življenje še prikrito, komaj da je slutila grozni razdor. Lepa in blaga materina beseda je še vedno domovala v njenem srcu. Moli in delaj, da ne padeš v skušnjavo! Sramežljivo je povešala oči, ko je srečevala glasne mladeniče, ki so iskali poznanstva, zabave in žrtev.

Po glavnem sprehajališču so se vsi trije vrnili v mesto; pred pošto so se razšli. Marjeta je postala nestrpna, bala se je, da bodo pošle vstopnice za kino - predstave. Tudi vojak Andrija se ni več zanimal za Ančko, kakor bi je ne bilo v družbi. Ona je opazila, da jima ustreže, če ju pusti sama v zaljubljenem grljenju. Poslovili so se, Marjeta je malomarno dodala:

»Se bova še kaj videli . . .«

Ančki je postalo hudo, Marjeta je odmrta za tisto nežno kramljanje

in prisrčnost. Rada bi jo bila poklicala, še malo se je ozrla za njima, toda že sta se zgubila sredi množice.

Nad Rožnikom se je razklal orjaški oblak, podoben trpinčenemu srcu. Rdeč sev je pljusknil preko neba in segel daleč v vesoljstvo. Vse je bilo zalito z ognjeno rdečo lučjo, prostrani zapad, smreke nad tivolskimi nasadi, zaprašeno ozračje, ki je boleče migljalo v prepeki med razbeljenimi stenami, okna mrkih palač ob Aleksandrovi cesti. Tudi obrazi so bili ozarjeni s ščemečo svetlobo, v obeh se je utrinjal rdeči lesk. V večernih sencah se je spočela ljubezen, nebo in srca so gorela. Nekaj težkega, morečega je legalo na ljudi. To je bila nevidna dlan mesta, ki zahteva težke žrtve!

Ančka se je odpravila v nunsko cerkev, da vsaj malo popravi današnji pregrešek. Nekaj odrešilnega je velo širom cerkvene ladje. Molk in svetost sta se oprijemala mogočnih stebrov. Rože so razširjale sladkoben vonj, večna luč se ni ganila sredi somraka. Bog se je smehljal sredi svetlih višav. Ančka je pokleknila pred kipom Male Terezije. Cvet, luč in mir. Krog žarnic je blestel ob vznožju in obseval obraz čudovite priprošnjice. Šopki zbranih rož so bili položeni v zahvalo in spomin. Večerni častivci so se tihoma vrstili; vsakega je oblila zlata luč, na vsakega se je ozrla svetniška mladenka, za vsakega je imela nebeška Cvetka tolažbo in uteho. Za gospo v črni svili, za nedolžnega otroka, za drobno plesalko iz gledališča, za može, za častnika, za uboge grešnike . . . Za vse, čudovito za vse! Globoko izza samostanskih zidov se je dvignilo petje redovnic, ki so opravljale slovesne večernice. Vmes se je kralo poredno žvižganje kosa. Maj v nebesih, maj v srcih! Ančka je sklenila roki, duša se je vračala, angel varuh se je oddahnil.

VI.

Poslednji majniški večer je poslonele Julči kraj okna nenavadno dolgo; nocoj je bila sama, domači so odšli v gledališče, Mina in Ančka sta pospravljali v kuhinji. V mestu je prizvanjalo maju v slovo, v njeni duši so začeli vstajati spomini, srce se je razbolelo. Z vsakim zvonom nov spomin, lep in žalosten, od otroških dni do nocojšnjega večera . . . Njen oče je bil poduradnik na sodišču; družina je bila številna, zaslužek pa tako mal. Julči je končala osemrazrednico in enoletni trgovski tečaj. Potem je čakala in oprezovala na kakšno službico. Pol leta je nabirala inserate za neko revijo, ki je kmalu prenehala. Poslej ni našla nikjer kruha in zaslužka, doma so jo spočetka prezirali, nazadnje skoraj spodili v svet. Končno se je vendar rešila. V malem letovičarskem gnezdecu je dobila mesto pomožne plačilne natararice; hotel je bil stalno zaseden od tujcev, ki niso štedili z napitnino. Godilo se ji je dobro, iz mestnega drobljanca se je razvila v zdravo, stasito dekle; priučila se je postrežbi in nadzorstvu nad številnimi posli. Tudi brala je mnogo. Toda kriza je nenadoma odgnala najboljše goste, podjetnik je odpustil strežniško osebje, končno je

odslovil tudi njo. Tedaj si je brž pomagala. Še v letovišču se je seznanila z ravnateljem Železnikom; pri njegovi družini se je pozneje vdinjala za hišno ...

Poslednji čas se je polastila njenega srca neka razdražljivost in bolestna razdvojenost. Nekoč je sanjarija o lepih večerih. Vse želje in hrepenenje je vtisnila v eno samo hotenje, da bi našla fanta in ustvarila svoj dom. Zaželela si je mladeniča, enakega po srcu in po težnjah, s svetlim obrazom in toplo dlanjo. Take so bile dekliške sanje. Zdelo se ji je, da najde vsakdo dobrega človeka, ki ga spremlja skozi življenje, roko v roki, v nerazdružljivem objemu. Zvesto srce, belo sonce, svetel breg, rajska sreča brez konca ... Toda kakšno razočaranje jo je zadelo! Resnično je srečala človeka, ljubila ga je; zapustil pa jo je sredi poti, v težavah ji je odtegnil prijateljsko roko, šel je na morje, kjer si je ustvaril lepše in lagodnejše življenje. Ona ni mogla za njim. Mirko je postal mornariški podčastnik. Julči se je živo spominjala poslednjega snidenja. Češnje so dišale, sloka je brezupno jokala v črni goščavi. Nebesa so se svetila, bel sijaj je ležal nad gorami. Hodila sta za poljem, mehki zvoki godbe so se trgali iz letovišča. Vse je bilo tako kakor vedno ob takih večerih. Za roke sta se vodila, bel mesec ju je iskal pod grbavimi vrhami. Tedaj se je nenadoma nekaj zganilo v njegovih dlaneh, roka je postala mrzla in tuja. V trenutku ji je postal tujec! Čutila je, kakor da pada paleča slana na cvetje in steze. Joj! Nekaj neskončno nežnega, ljubkega in milega je umiralo. Mesec je svetil nad rosnimi polji, njegova bela žalobna luč je drugovala bolesti razklanega srca. Vrbe so turobno šelestele brez pesmi je umirala njuna ljubezen ... Vprašala ga je, zakaj jo pušča. Molčal je. Brez besed in tolažbe sta umrla eden drugemu. Vsa lepota neskalsjena, davne ljubezni, vse skrito in rajsko je obležalo pred njenimi nogami kakor strgana, zavržena krpa. Tedaj si je zaželela smrti, ki bi jo rešila ter s sestrsko roko zaprla oči, da ne bi videla razdejanja lastne sreče.

Še enkrat sta se sestala, ko jo je obiskal letošnjo velikonočno soboto. Tisti popoldan je bil poln čudovite ubranosti, pomladanske miline in nepozabne lepote. Zgodaj sta se sešla, mesto je bilo še pokojno; prevzeto od radostnega pričakovanja je čemelo v sladkobni pritajenosti. Ljudje se še niso spustili na ulice, zvonovi so molčali. Odpravila sta se proti Rakovniku. Nebo se je odmaknilo v nedogledno brezmejnost, polja so se svetila v sveži zelenini. Vrh klančka sta obstala. Pred njima se je razgrinjala barjanska ravan. Od nekoč, iz daljave je prinesel topel veter snopič srebrnih zvokov, nekje so odprli line in lahno potrkavali. Mirko je vzel njeno roko v svojo dlan; dolgo jo je božal in pripovedoval o morju. Toda vse to je bilo samo še reven odsev nekdanje sreče, komaj kratek obisk in vljudne besede.

Tako jo je sredi svetlih sanj nenadoma zgrabila kruta vsakdanjost in zamorila najmanjše klice samostojnosti in klenega napredka. Zgubila je zmisel za pametno življenje; denarja ni znala več ceniti! Začela je razsipati in trošiti; z ničvrednimi prijateljicami, ki so jo speljavale v

družbo ponočnjakov, je zapravljala prihranke, si nabavljala razkošne obleke in se predala čezmernemu uživanju. Na Mino se ni mogla navezati, njuni naravi sta si nasprotovali; nekoč jo je prosila za malo posojilo, ker bi šla rada zvečer v gledališče. Toda ona ji je odklonila prošnjo, češ da je to nepotreben izdatek za grešno razvado. Nekoč ji je celo predbaciovala, da preveč ponočuje! Za mladenko je nespodobno, da se mudi po Marijinem zvonenu izven doma. Z Mino tedaj ni mogla shajati. Njeni staroverski nazori, večna bojazen pred grešno priložnostjo, spor radi Ančke ... Ah, ta Ančka! Skoraj črtila jo je v neki ljubosumnosti, ker se je bala, da bi jo utegnila izpodriniti. V svoji razdražljivi tankočutnosti je opazila, da se mnogo zanima za njo domača hči Lidija; tudi gospa šestokrat povprašuje, kako je zadovoljna naša Ančka. Tako zблиževanje bi lahko rodilo nezaželeno odločitev, da njo odslovijo. In nazadnje! Mina je pridobila Ančko za se, kdo ve, kaj kovarita?

(Nadalj.)

Ana Galetova:

Nerojenemu.

Glej, dom imam in posteljico belo.

*Ubogo, nerojeno, malo,
ki si se v sanjah dveh igralo,
kje si?*

*V tvoje očke modre
in v mehke zlate kodre
je oče veroval.*

*Nad delom in nad spancem
je misel nate pestoval,
otrok!*

*A mamica te ni čakala,
imena »mati« se je sramovala
in bala se »otroka«.*

*Joj, pomagala ji črna roka
in te odnesla kdovekam.*

Nocoj je v meni cela mati.

*Ko bi te mogla poiskati
ves svet, ves svet bi prehodila,
pod srcem mesto nje bi te nosila,
vse bi ti dala:*

kri, vero in Boga.

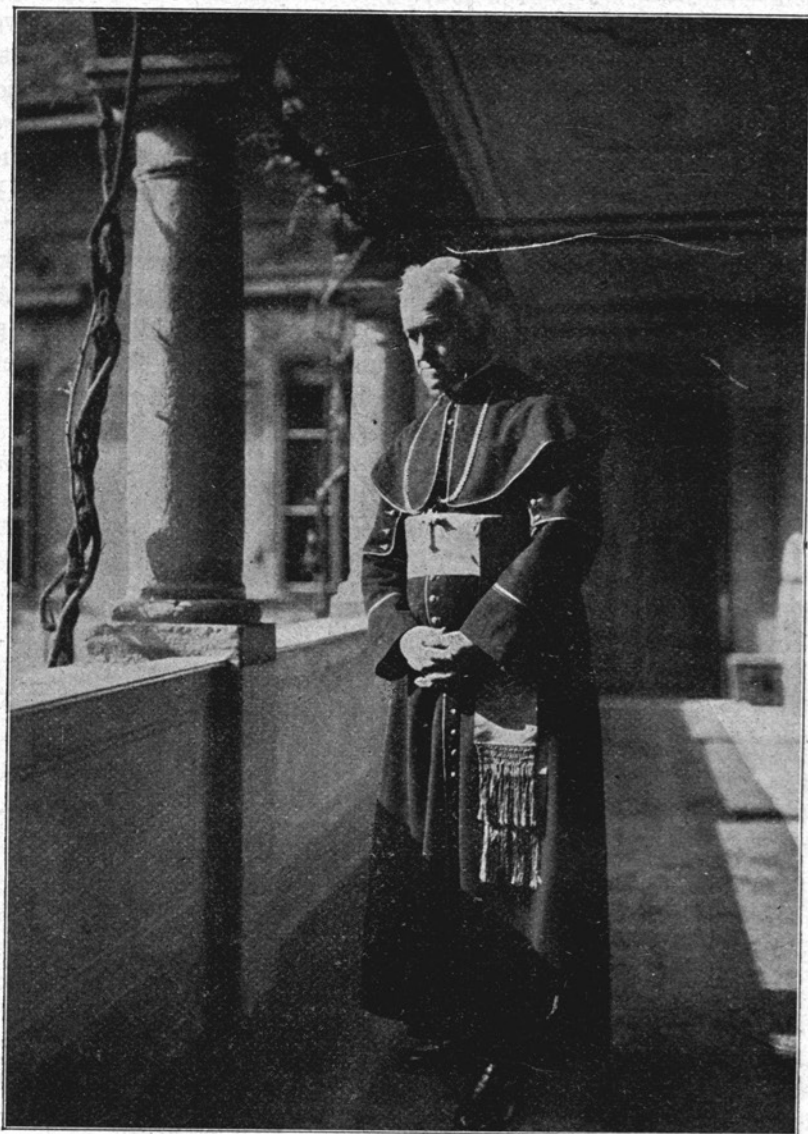
Glej, dom imam in posteljico belo,

a ti se še roditi nisi smelo,

ti pesem neizpeta,

ti žalostna povest očeta —

prokleta roka, ki te vzela je — prokleta!

Prezvzišeni gospod

Anton Bonaventura Jeglič

naslovni nadškof garelski, resignirani škof ljubljanski, »Solio Pontificio Assistens et Comes Romanus«, doktor bogoslovja, biseromašnik, odlikovan z redom sv. Save I. razreda (1920), z redom Karadjordjeve zvezde IV. vrste (1928), in z redom belega orla II. razr. (1930), častni meščan ljubljanski itd., itd.

29. in 30. julija vsi tisoči in tisoči katoliških žena in deklet k biserni maši!

29. in 30. julija praznuje ves slovenski narod velik praznik — biserno mašo nadškofa Jegliča. Ni samo naključje, da se je ta izredna slovesnost preljubljenega nadpastirja strnila v eno z drugo še večjo proslavo — 1900 letnico Kristusove smrti in vseh največjih skrivnosti našega odrešenja. V teh dneh, ko bo celotni slovenski narod tekmoval, da se čim dostojneje poklonili božji odrešilni Ljubezni, bo obenem tudi tekmoval, da dostojno proslavi biserno mašo svojega očeta in kneza. V tistih dneh bodo stopile pred naše duhovne oči vse velike milosti, ki jih je posredoval sivolasi vladika svojemu ljubljenu slovenskemu ljudstvu od Boga, vsa bogata semena, ki jih je sejal, Sejavec božji, v dolgih decenijah svojega dela in truda bogatega življenja v ljubljanski škofiji, pa bomo gledali tudi že tihe sadove, ki so vsklili iz teh semen Bogu v slavo in blagor vsega slovenskega ljudstva.

Slovenske žene in dekleta, ki so skoro v dveh rodovih črpale iz bogatih virov, ki jih je slavljenec znal odkriti in pripraviti dostopne vsem, ki so bili dobrega srca in dobre volje, se bodo tiste dni v neštetih vrstah zgri-njale k slavnostim. Ta dan bodo združene z njimi pri njegovi biserni maši kipele iz njih src zahvalne molitve Bogu za vse premnoge dari, ki so jih po slavlencu bile deležne dolgo vrsto let. Njihova zahvala pa bo veljala tudi še slavlencu samemu, ki se ni ustrašil dela in truda, žrtev in preganjanj, da je storil vse, kar mu je velevalo srce, kar mu je narekovala duša. Ker pa so njihove želje in moči preslabe, da bi mu vsaj deloma povrnilo ljubezen in skrb, bo iz njih src kipela ena sama vroča in iskrena molitev k Bogu, naj ohrani slavljenca do skrajnih mej človeškega življenja med nami, da pa bomo tudi po večeru našega in njegovega življenja združene z njim v večnosti.

Nadškof dr. Anton Bonaventura Jeglič:

Rojen v Begunjah na Gorenjskem . . . dne 29. maja 1850.
V duhovnika posvečen v Ljubljani . . . dne 27. julija 1873.
Doktor bogoslovja dne 15. dec. 1876.
Kurat v ženski kaznilnici v Begunjah . . . dne 23. dec. 1876
Pevovodja in ekonom v škofjskem duhovskem semenišču v Ljubljani . . . dne 24. aprila 1878.
Kanonik vrhbosanskega kapitlja v Sarajevu . . . dne 25. dec. 1881.
Generalni vikar nadškofa dr. Josipa Stadlerja . . . dne 8. sept. 1890.

Arhidiakon vrhbosanskega kapitlja 1893.
Apostolski protonotar dne 24. feb. 1896.
Naslovni škof siunijski, izbran dne 14. julija 1897.
Naslovni škof siunijski, posvečen v Sarajevu dne 12. sep. 1897.
Škof ljubljanski . . . dne 24. marca 1898.
Nastopil dne 22. maja 1898.
Solio Pont. A. e. C. R. dne 9. feb. 1923.
Naslovni nadškof garelški dne 17. maja 1930.
Resigniral na ljubljansko škof. stolico dne 1. avgusta 1930.

Cvetko Vonjavec:

O sebi.

*Samotnih mladih dni svetloba bela
je v novih zarjah kakor kri pordela,
za zagrinjalom je sladko vzdrhtela
rok bela senca in — okamenela.*

*Joj, žarki zarij ko žareči noži
prebadajo me! Vse se bridko oži!
Zaman se mi k zavesti roka proži —
ne more odgrniti lice roži!*

*Ah, od nekod se čuje glas piščali!
Ko v dnu tolmuna cvetje na obali
prelest ljubezni v meni se zrcali.*

*Molče se umikam plamenom sladkosti.
O meni je omama slutenj dosti!
Tako sem bliže sebi in — svetosti ...*

Julija Bračičeva:

Povest od včeraj in danes.

Bolnišnica. Očesni oddelek. Emica sedi ob oknu. Drobne, bele roke ima sklenjene na mizi. Vidi se, da razmišlja. S tipajočim, tako značilnim korakom slepih se približa Janez: »Emica, zaigraj nam majčkeno!« »Ne morem danes, Janez; se mi noče.«

Janez razume. V edino oko, s katerim še ujame malo svetlobe, plane nekaj, kakor plaho sočutje. Ve, da se slepim malokdaj hoče petja in igranja. Nič ne reče, vzdihne in sede.

Emica spet misli. Redko je, da ona razmišlja. Navadno samo topo strmi, drugič poje in igra na citre, tretjič se smeje in šali. Najraje ima, da ji ni treba na nič misliti. Toda danes mora, mōra! Zjutraj je dobila kartico; prečitala ji je ona-le Micka, ki še malo vidi. Pisala je sestra od doma ...

»Emica, daj no ono: »Eno rož'co ljubim! Ti igray, me bomo zapele!« Zaprosi iz drugega kota Nežika. Emica ima Nežiko zelo rada, največ zato, ker toliko trpi: žena je in mamica in še lepa in mlada. Eno oko ji je že umrlo, jutri pa bo že tretjič operirana na drugem. Potem pa, kakor bo padlo ... Danes zjutraj je jokala na postelji. Emica je razločno slišala pritajeno hlipanje. Zdaj pa si želi petja, da v njem utone vsaj par teh strašnih dolgih minut. Emici pa vre po glavi: sestra piše: »Viktor se je poročil. Vzel je Verico.«

»Pa res, Emica, dolgčas je. Zapojmo: »Prišla bo pomlad.« To smo včasih tolikrat urezali!«

Nagonsko zaokrene Emica glavo. Po glasu pozna govorečega. Povedali so ji, da je to mlad, slok študent z dolgim vratom in bledim obrazom. Oni dan ji je zaupal: »Veš, Emica, da izpregledam vsaj na eno oko, zavriskal bi prek polja!« Kakor ona, živi tudi on v tihem upu: drugi teden, drugi mesec morda izpregledam!

»Na tvojo besedo, Ljubo!«

In Emica že igra in poje. Beli prstki brodijo po strunah in vlivajo vanje pesem in pomlad in sonce in rože in svobodo. Ne sebi, svojim sotrpinom poje o vsem

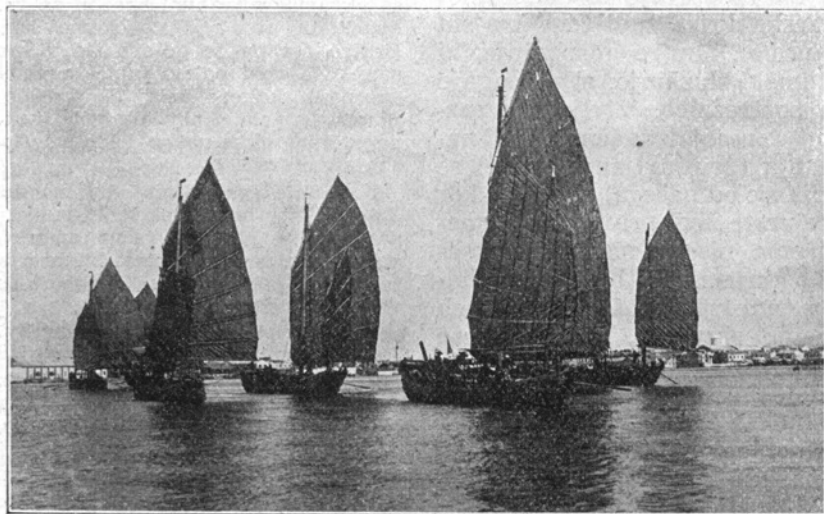
tem. Igra, igra in poje. Ve, da je zunaj vigred. In sonce sveti vsem, še onim, ki ga ne marajo. Sem v bolniško sobo ga ni. Jój, ujela bi to svetlo, zlato oblo in jo vrgla med te svoje trpeče brate in sestre, ki pojo krog nje. Pojo, pa se iz melodije sliši bolesten jok njih duš. Še sebi bi nasula v oči polno drobcev te čudežne zlate oble. Teda bi ti najbednejši nehali jokati in bi se prvič glasno zasmjeli. Ker bi imela zopet sonce v onih votlinah na obrazu, ker bi imela zopet oči. Da, ko bi se sonce ujeli dalo! In še, ko bi se dalo, bi ga ti, Emica, ne ulovila, ker ga ne vidiš! Zato poje, poje o fantu, ki s koso na rami vriska v mladi svet, pa o dekletu, ki nageljne trga ...

Sedaj je vendar sama! Z mehko, toplo lepoto, ki jo je vlila v duše njena pesem, so njeni prijatelji odšli k počitku. Emica tako vsaj lahko misli: nekda je prisegal: »Emica, pa če res nikoli več ne ugledaš božjega sonca, ne bodi žalostna, jaz ti ga bom pripravil, pri meni ga boš našla!« Zda pa: »Viktor se je poročil.« Da, slutila je in ni mogla pričakovati drugega. Pa vendar! Danes se je v njej zrušil zadnji ostanek tistega velikega in lepega, kar je ljubosumno čuvala zase. Dobro, da je sama v veliki sobi, ki služi čez dan za obednico. Zda vrže roke čez citre in zaihti: »Viktor, nezvesti, zakaj si mi vzel še to malo sonca?!

Emica, nesrečna, od tisočih z žalostjo in večno temo zaznamovana, čemu jočeš? Kaj ne veš, da slepi nimajo pravice ljubiti in živeti? Nisi slišala?! Nisi slišala, ko so ga ljudje poučevali: »Kaj boš s slepo ženo, bodi pameten!« In končno, ali nimajo ti ljudje prav? In kaj nima on, mlad in v zdravju kipeč, pravico zahtevati zdravje in življenje, pomlad in srečo?! Pri tebi, Emica, pa je mrzlo in žalostno in temno, smrt je v tvojih slepih očeh! Res, je da nimaš doma in staršev, res tudi, da hraniš nekaj dote, ali ko pa si slepa, slepa. In jutri ali pojutrišnjem te pošljejo iz bolnišnice s pripombo, da bo po letih morda bolje. Pa srce? Kaj srce, malenkost! Zapri ga, zakleni in vrzi ključ daleč od sebe. In nikdar ne kaži bolečine svetu, ki bi ti jo oskrunil in se rogal!

Drugi dan za las podoben včerašnjemu, temen in dolg, le da je našel, Emico s temnejšimi in globljimi sencami pod ugaslimi očmi. Zda je vstala, da se napravi. Ogrne pust, siv bolniški plašč in popravi mehke črne kodre, ki silijo prek belega dekliškega čela. Tipaje poišče oltarček ob steni. Nič se danes ne pokriža, nič ne moli običajne zdravemarije, le strašen krik vere se utrga iz tega ubitega, zlomjenega srca:

»Samo tebe še imam, Mati, ti se me usmili!«

Kitajske jadrnice v Svatovu.

+ Kolodvorski misijon. +

Kako je drugje.

V majniški številki letošnje Vigredi beremo, da se je ustanovilo v Ljubljani Društvo za varstvo deklet. Ker je iz poročila razvidno, da je društvo prevzelo v svoj delokrog tudi delo Kolodvorskega misijona, moremo Društvo za varstvo deklet prištevati k našim najvažnejšim socialnim ustanovam. Upamo, da bo društvo v stalnem stiku z drugimi podobnimi društvi in ustanovami v državi. Morebiti bi se dalo doseči, da bi društvo imelo stalno točen in zanesljiv pregled o službenih razmerah (zaposlitev slovenskih deklet) v drugih mestih, oziroma industrijskih centrih naše države. Društvo za varstvo deklet bi tako poročila objavljajo vsaj enkrat na mesec v slovenskih časopisih. To bi pomagalo, da bi naša slovenska dekleta tako brezmiselno ne odhajala z doma; zlasti ne v kraje, kjer ni upanja na kakršnokoli zaposlitev kaj šele, da bi dobile dobro službo.

V zadnjem času odhajajo slovenska dekleta iskat službe tudi v naša obmorska mesta: Sušak, Šibenik, Split i. t. d. Tistim, ki morebiti še nameravajo v teh krajih iskati službo, svetujemo, da vpoštevajo te okoliščine: Gospodarska kriza tudi tem krajem ni prizanesla. Mnoge gospodinje, ki so prej imele služkinjo, si pomagajo sedaj s postrežnico. Življenske razmere so tu precej drugačne. Tudi način kuhanja (pripravljanje hrane) se zelo razlikuje od našega, zlasti še, ker nekatere vrste živil pri nas ne poznamo, oziroma niso v navadi. Domačinke služkinje zaradi tega lažje shajajo. Pa tudi njih zahteve so v vseh ozirih silno skromne, kar se čisto izkorišča. Kakor drugod je tudi tu mnogo služkinj brezposelnih, med njimi tudi nekaj Slovenk.

Naj še omenim pri tej priliki neko čudno navado nekaterih slovenskih deklet, ki služijo v tujini: Hvalisanje v pismih svojcem in znankam kako dobro službo imajo, lepo plačo, malo

delo i. t. d. S tem varajo same sebe, dekleta doma pa zavajajo, da se navdušujejo za beg z rodne grude. Vemo pa, da se prav redkim posreči dobiti dobro službo, zlasti, da more neovirano izvrševati tudi svoje verske dolžnosti. Znan mi je primer od lanske jeseni, ko je Slovenka zaposlena v obmorskem mestu S. zvalila tja svojo mlajšo sestro, češ, da bo dobila dobro službo z mesečno plačo Din 400. Seveda je takoj pustila službo v domačem kraju, v S. pa še danes nima stalne službe niti za tako plačo, ko v domačem kraju. »Čim bom zaslužila toliko, da bo za pot, pa se vrnem domov.« Tako mi je rekla vsa zbegana in žalostna. Sestra njena, ki je med tem tudi zgubila službo, se je že vrnila domov. A. G. — Split

Ob tihih večerih v tujini.

Slonim ob oknu. Ni mi za spanje. In
tiha luna jasno sije
duh moj misli na svoj dom...

Zvezdice migljajo na nebesnem svodu.
Zdaj pa zdaj se katera otrne in zleti v
nam nedogledni vsemir...

Ali moj duh ni pri teh nebeških svetovih,
ampak spaval je daleč tja v šmarsko —
rogaško kotlino v rodno vasico.

Kaj delaš sedaj zlata mamica? Gotovo
se ukvarjaš s težkimi skrbmi za vsakdanji
kruh. In atek? Gotovo ima iste misli.
Bratca sta pa že gotovo šla v kraljestvo
sanj. Na vasi pojejo fantje prelepe narodne
pesmi kakor: Delaj, delaj dekle pušlec,
Sinoči je pela, Zabučale gore i. t. d. In
prijateljice moje vaše dekleta? Gotovo že
sanjajo o sreči.

Nazadnje gre še moj duh na mirodvor.
Da tja, kjer bomo nekoč vsi enaki. Tamle
za obzidjem snivaš večno spanje, draga
stara mamica in tudi atek, ki sta nas otroke
tako ljubila. Vaju nikoli ne pozabim! Bog
vama daj sladko spanje!

In evharistični jetnik v cerkvi Sv. Križa.
Bodi češčen!

Društveni dom je tudi še razsvetljen.
Gotovo še imajo vajo za igro. Vztrajajte!
Vsem izkreni »Bog živi«!

Vasica rodna mili kraj
od tebe ločim se sedaj,
Nebeški čuvaj te vladar!
Ne zabim te nikdar nikdar!

Micka Krumpak.

Poročila in dopisi.

Hajdina pri Ptuj. Dne 14. maja t. l. je imela tukajšnja Dekliško - ženska zveza svoj ustanovni občni zbor. Nad 300 žena in deklet se je s svojimi lastnoročnimi podpisi izreklo za svojo organizacijo, ki si je nadela prevažno nalogo, lastne samovzgoje, ter s tem se lotila za današnje dni najaktualnejša vprašanja: vzgoje doraščujoče mladine. V ta namen hoče prirejati v splošnem mesečne sestanke za vse članstvo; po možnosti pa še posebna predavanja za žene in matere. Ves vzgojni sistem hoče izvajati v strogem krščanskem duhu — D. ž. Z. hoče tudi pristopiti kot ustanovna članica k »Društvu za varstvo deklet« v Ljubljani; ker hoče tudi ona s svojim delom v točki dobrodelnosti pomagati odpravljati rak-rane na celokupnem telesu našega potujočega in tudi drugega ženstva. — Bog daj, strumni ženski organizaciji veliko lepih uspehov! Dne 28. maja je slavila združena katoliška mladina hajdinske župnije »Materin dan« z prireditvijo lepo uspele akedemije v čast materinstvu. Predsednica na novo poživljene D. ž. Z. je v uvodnih besedah podčrtala hvaležno dolžnost organizirane mladine: častiti materinstvo. Dekleta — pevke so v ta namen nalašč pripravljnih dvogovorih in deklamacijah opevale lepoto in častitljivost materinstva. Naravnost izborni so se izvajale pevske točke. Precizno izvajani solospjev dijaka, petošolca »Spavaj, spavaj,« ter »Nedeljsko jutro«, spevoigra deklet, — je tihe naše dobrotnice in kraljice naših domov, naše mamice, ki so napolnile cerkveno dvorano do zadnjega kotička, ganilo do solz.

Domači č. g. župnik Skuhala je pa v slavnostnem govoru opisoval materino dobroto, njeno ljubezen, ter strogo podčrtaval spomin »mrtve matere.

Naši najmlajši, šolski otroci, pa so v ljubkih pesmicah kot je bila: »Mamica moja je strašno bogata« čestitali svojim zemeljskim mamicam — a v kratkem spevoprizorčku »Tonček, naš pastirček« so se pa klanjali tudi nebeški Mamici. Ker pa je letos zakasnela naša mladina (a ne po svoji krivdi) slavila »Materin dan« šele meseca maja — pa saj mesec maj, pomeni raj; so vse točke Materine proslave izzvenele v en klic: Lepa, prelepa, preslavna Kraljica maja; predobrotljiva, vsa sveta, čudovito močna žena, Krona žena, devica in mati Marija čuvaj naše mamice in vse, ki jih časte!

M. Zelenik-ova

Zborovanje žena in deklet v veliki dvorani hotela Union. Slovenska krščanska ženska zveza je na splošno željo priredila v nedeljo 11. junija ob 4 popoldne v veliki dvorani hotela Uniona v Ljubljani zborovanje, katerega se je udeležilo, kakor poroča Slovenec nad 1.200 žena in deklet. Zborovanje je bilo namenjeno za to, da se razčistijo

pojmi glede zakonskega življenja, o čemer že tudi v katoliških družinah ni bilo več jasnosti. Ženska zveza je pripravila v ta namen dvojno predavanje. Univerzitetni prof. dr. J. Ujčić je govoril o tem: »Krščanski zakon in krščanska družina po nauku papeža Pija XI.« S citati iz katoliške moralke in iz papeževe okrožnice o zakonu je govornik jasno, določno in nedvoumno pokazal, da je zakon božja naprava, da kot tak mora uživati varstvo Cerkev, države in vse človeške družbe, saj je družina temeljna celica vsega družabnega organizma. Zelo lepo in nežno je opisal družino, ki naj bo otroku slika raja, kar tudi je, ako temelji na katoliških načelih. Otroci so božji blagoslov, ki utrjuje vez med zakoncema. V otrokih vidijo starši odsvit svoje narave in nadaljevanje svojega življenja ter oporo in veselje za svojo starost. Da pa bo zakon srečen in blagoslovljen, je zakoncema potrebna zvestoba. Vezati ju mora sveta in čista ljubezen, ki se ne naslanja le na minljivo nagnjenje, temveč na globoko nagnjenje duš. Taka ljubezen je nadnaravna, trajna, požrtvovalna in samo takšna ljubezen more roditi srečno rodbinsko zvezo, ki je početek in temelj človeške družbe. V tej rodbinski zvezi je mož glava, žena pa srce rodbine. Taka pokorščina pa ne zanikuje svobode, ki pristoja ženi kot človeški osebi, kot soprog, kot materi, kot družici. Ta pokorščina ni absolutna, kakor, da bi žena morala ustreči vsem mogočim moževim željam, temveč ima svoj pravec in svoje meje v namenih zakona. Žena ni dekla, ampak družica. Če ima mož prvo mesto v vladanju, ima žena prvenstvo v družini.

Zelo dobro je govornik obrazložil dejstvo, da za katoličane ni in ne more biti dvojne morale. Kakor deset božjih zapovedi velja za vsakega, bodisi za moža, bodisi za ženo in ne poznamo nobene ne božje ne cerkvene zapovedi, ki bi delala izjemo za enega ali drugega, prav tako tudi v tem oziru ne sme in ne more imeti eden večje pravice kakor drugi ali eden v istem slučaju večje krivde kakor drugi.

Ker je v krščanskem zakonu kot božji ustanovi sam Bog združil zakonca, veljajo tu Kristusove besede: »Kar je Bog združil, tega naj človek ne loči«. Te zveze, v kateri sta postala mož in žena zakonca, ne more razvezati nobena svetna postava. Prav radi tega pa je pred zakonom potrebna velika skrb za zakonskega druga in je zato velevažna stvar. Po rodbini stopa novi prebivalec sveta v človeško družbo in državni organizem. Rodbina pa je tudi prvi naravni in nujni krog, kjer otrok dobi trajno in uspešno vzgojo. Vzgoja otrok je najlepša služba staršev. Zločin pa je, ako zakonski naravno dejanje svetega zakona izpачijo, da se branijo otrok. Drug hud zločin je

oni, ki ogroža življenje plodu še pred rojstvom. Vedeti moramo namreč, da je to že živo človeško bitje, ki ima neumrljivo dušo in je poklicano, da pride v nebesa. Tako dejanje lahko primerjamo s Herodovim dejanjem, ki je trgal nedolžne otročiče iz lesenih zibelk, da jih umori, zdaj pa jih koljejo že v nežni zibelki, ki jo je Bog postavil pod materino srce.

V zelo lepih in prepričevalnih besedah je govornik apeliral na heroizem matere, ki se ne boji dati otroku življenje. Bogu bo treba dati odgovor in polagati račun za vsako dejanje. Kakšen odgovor in obračun pa bo za tako usmrnitev?

V imenu pravice in človečanstva je govornik zahteval, naj se ne omilijo, temveč strogo izvajajo vsi predpisi, ki kaznujejo odpravo plodu in naj se človeško življenje, četudi je skrito pod materinim, srcem proglasi za nedotakljivo. Zahteval je, naj se z vso doslednostjo izvaja zakon o tisku, kjer je zabranjena vsaka žalitev javne morale. Cerkev in država naj z združenimi močmi in z vzgojnimi delom odvrtna strašno škodo, ki grozi ne le družini, temveč tudi državi.

Vse zborovalke so z gromkim pritrvanjem sprejele besede govornika kot nauk Cerkev brez vsakršne debate.

Kot druga govornica je govorila gospa Milica Grafenauer, katere govor prinašamo spredaj. Iz njenega govora so posnele zborovalke nastopne resolucije: 1. Zahtevamo versko moralno vzgojo naših otrok. Vemo namreč in smo prepričane, da je versko moralna vzgoja prvi in glavni temelj za vse človekovo udejstvovanje v zasebnem in javnem življenju.

2. Zahtevamo, da tudi državni zakon štiti vsako tudi nerojeno življenje. Zlasti kazenski zakon naj z najstrožjimi sredstvi zavaruje državljane pred moralnimi prestopki in zločini z ozirom na zakon in družino. Kar tem načelom nasprotuje, je zoper božji nrvni red, zoper državo in narod.

3. Zahtevamo najstrožjo kazen (za preišljeni umor) za izdelovalce, prodajalce in kupovalce preventivnih sredstev, ki odvajajo zakon od njegovega bistvenega namena ter enako kazen za časopisno in drugo propagando in reklamo, ki priporoča taka sredstva.

4. Zahtevamo, da naj se zakonito kaznuje vsaka propaganda za zločin zoper nerojeno življenje.

5. Zdravniki kot varuhi narodovega zdravlja in babice naj vselej odsvetujejo in prepovedo kakršnokoli poseganje v naravni razvoj otroka v materinem telesu, naj stalno svare pred vsem, kar odvrta zakon od njegovega pravega namena, in naj jih zadene najstrožja kazen za vsako drugačno ravnanje.

6. Zahtevamo, da država podpira socialno šibke družine, predvsem družine z mnogimi otroki. Družine, ki se preživljajo prevesno z dohodki iz dela in zaslužka brez kapitala in imajo ali so imele 9 otrok, naj se mimo sedanjega zakona oproste vseh direktnih davkov in taks, saj nujno plačujejo indirektnih davkov mnogokrat več, kakor katerikoli družine vseh davkov skupaj. Poleg tega pa naj država revnejše družine z mnogimi otroki naravnost podpira z vzgojevalnimi prispevki. Družinske doklade naj se uredijo tako, da se doklade od 3 otroka dalje za vsakega nadaljnjega otroka povišajo in naj bi bile obvezne za vsako službeno razmerje.

7. Zahtevamo, da se da v javni upravi družini tisti socialni položaj in vpliv, ki njenim dolžnostim in nalogam v družbi odgovarja; da se spoštujejo primarne človečanske pravice, ki družini gredo, naj jih spoštujejo tudi oblasti in šola.

Te naše zahteve so najmanj, kar moremo zahtevati, da se zavaruje ženska čast, čast moža, čast in obstoj družine, kar pomeni obstoj države in naroda.

Takih zborovanj bi si želele žene in dekleta vsaj par vsako leto.

Pomenki med sabo.

Razgovori z gospo Selmo.

Odgovori na pisma.

Leontina. Prav na dolgo in široko si mi vse razložila, kako Ti je. K vsemu morem le pritrditi, da je prav, kakor pišeš. Pomagati pa Ti seveda ne morem, niti z dobrim svetom. Sama dobro veš, da bo treba počakati, če so razmere take, kakor jih opisuješ. Obupavati in tarnati pa zato ni treba, ker tudi prav nič ne koristi. Nasprotno, še škoduje Ti, če vedno razmišljaš in razglabljaš. Prav zelo Ti svetujem, da položiš celotno zadevo v božje roke, On bo že vse prav uredil ob svojem času. Da pa bo to trdno zaupanje Vanj tem močnejše, moraš prav resno skrbeti, da

tega Tvojega razmerja do Boga ne bo skalila niti najmanjša senca greha, da lahko stopiš vsak hip pred Njegovo obličje. V enem prejšnjih letnikov Vigredi je bila »Nevestina pesem«. Prečitaj jo in bodi ji v vsem enaka.

Slavica. Od tedaj, ko si mi pisala razigrano pismo, je preteklo že toliko časa, da prav res ne vem, če vse tiste šale niso že zašle v pozabo. Zato Ti tudi nanje ne bom odgovarjala, ker se je med tem časom gotovo že izpremenilo Tvoje razpoloženje. Mi moraš že zopet pisati, da vem, kako je zdaj s Teboj!

Trobenica. Ti moja mala revica, ti! Tako si še mlada, pa Te je zadelo že to-

liko hudega. Ker Ti tako dolgo nisem odgovorila, si med tem časom gotovo že od drugod dobila dobrih nasvetov. Ali si že dobila protezo za nogo? Ali boš še nadalje obiskovala meščansko šolo? Meni se zdi, da bi bilo dobro, če bi jo dokončala, ker bi se potem lažje dalje izobraževala. Za kaj pa imaš veselje? Kako si kaj prijateljica ročnega dela? Ali bi imela morebiti možnost, da bi se odločila za obrtno šolo? Samo šivanje se mi za sedanje čase zdi kar premalo. Ali si se kaj posvetovala z učiteljicami, ki jih omenjaš? One Te bolje poznajo kot pa jaz iz daljave in Ti bodo gotovo rade svetovale in tudi prav, saj so izkušene. Glede knjig Ti pa svetujem, da zelo paziš, kakšne dobiš v roke. Nekatere so tako polne samohvale, pa bi je tudi malo ne zaslužile. Vigred na ovoju vsak mesec priporoča nekatere knjige; te boš lahko dobila kje v svoji okolici. Ko mi boš še pisala, Ti bom že še bolj natančno odgovorila in po možnosti svetovala.

Jana. Ali si bila pri duhovnih vajah? Potem si gotovo v dneh samote z Bogom sama našla najboljši odgovor na svoja vprašanja, pa tudi najboljše pot, da vse prav urediš. Mislim tudi, da se je vsa zadeva že uredila in bi bil moj zapozneli svet kar odveč. Na vsak način pa mi sporoči, kako se je vse uredilo. Hvala lepa za lepe in koristne spomine!

Vera. Praviš, da je zadeva za mene žalostna, pa ni, ampak za Tebe. Ne vem, kako misliš, ko praviš, da si se pozneje zavedla da ni prav. Pri vseh teh zadevah ne gre za to, kako mislimo o njih prej ali potem, ampak prav takrat. Seveda pa si moramo biti svesti, da te negotovosti nismo povzročili hoté in vedé samj. Nekoliko premalo si mi sporočila, da bi mogla točno opredeliti. Umevno pa je, da zadeva taka ostane, če Ti misliš tako. In vse Tvoje veselje in raztresenost Te ne bo oprostila, ker veš, da mora biti drugače, pa ne storiš. Ali si Ti oni drugi slučaj pod domačo streho, ki ga omenjaš, da je žalostno končal? Bog Ti pomagaj! Glede čitanja pa ne morem drugače kakor, da vztrajam pri zadnji izjavi. Ali si že čitala »Umetnica veselja«? To bi bilo morebiti nekaj prav za Tebe. Še kaj se oglasi!

Sandrina. To naj bo konec lepega zaupanja? Čudno, kako se igraš z besedami! Ko smo hodili v šolo, smo čitali poučno povestico »Odmev«, katere vsebina je: Kar zakličeš v gozd, to se ti v odmevu vrne. Na to sem mislila, ko sem čitala Tvoje vrstice. Kdo pa je začel? Se pač vidi, da si izpod južnega sonca. Da nisi lagala, to pa je lepa beseda! Zakaj nisi tega prej povedala, ko bi bila šla še lahko gledat v dnevnik, ki ga pa zdaj ni več. V spominu mi je le še vrsta imen, s katerimi pa ne vem kaj začeti. Pa, saj praviš, da je konec. Torej: pozdravljena!

Ljubnica. Zdaj si torej videla, ko je bilo v Vigredi. Upam, da Te nisem izdala; niti izmišljenega imena ni uredništvo navedlo. Ali imate zopet dekliške sestanke? Kako je z nameravano službo v K.? Sporoči! K frankiranju je bilo treba dodati en dinar. Za tako drastičen zgled dobre vzgoje, prav lepa hvala. Morebiti se bo dal o priliki porabiti. Bodi pa z vsemi dobra, kakor doslej. In kmalu se zopet oglasi!

Skrita-nepoznana. Prav iskrena Ti hvala za predragoceni godovni šopek! Bog Ti povrni! Nič pa ne omeniš, kako je s Tvojim zdravjem in kako se počutiš v novem domu. Tudi o tem bi rada še kaj izvedela. Sporoči, prosim!

Veronika. Po ljubljanskih redovnih hišah se je že mnogo deklet izučilo gospodinjstva in kuhanja. Najbolje bo, da povprašaš tu ali tam, kadar prideš kaj v Ljubljano. Glede zadeve, ki jo tudi omenjaš, pa bo resnica že prišla na dan, saj veš, da tisto, kar se ne stori, se tudi ne izve. Zato si v tem oziru lahko povsem mirna, če je tudi Tvoja vest mirna in čista. Pa se zopet kaj oglasi!

Ovenela cvetka. Prav lepa hvala za Tvoja voščila. Tvojega obljubljenega pisma pa še ni bilo.

Nežka T. Prav lepa hvala za voščilo. Nadaljnjih poročil pričakujem.

Belokranjica. Popraviti moram Tvoje mnenje, ko praviš, da sem vsak dan pred oltarjem. V cerkvi sem pač vsak dan, do oltarja pa pridem le-takrat, če položim kakšne rože nanj, drugače pa pridem le do obhajilne mize. Da ste Belokranjice dobra dekleta, sem se že večkrat prepričala. Zato se prav nič ne čudim Tvoji skrivnosti, ko želiš v samostan. Od mnogih deviških duš želi Bog zadoščenja. Ti bi se rada žrtvovala za svoje najbližje. Posvetuj se s svojim spovednikom, ki vse to tajno ohrani, da se Ti ne bo treba bati strupenih jezikov, ki jih tudi omenjaš. Potem mi pa sporoči!

Lenči. Tvojo pošiljatev sem dala uredništvu in jo je že priobčilo. Zelo me veseli, da Ti je takorekoč Vigred pripravila pot v nov delokrog. Ali moreš tudi za Vigred kaj storiti? To bi bilo lepo. Oglašaj se pogosteje!

Mara. Še za velikonočne pozdrave se Ti nisem zahvalila. Najlepša hvala! Zdaj si se torej preselila. Kar poveš od prejšnjega gospodarja, je čisto verjetno; obljubiti zna, a obljube ne drži. Hvala Bogu, da se Ti zdaj dobro godi! Na novem mestu imaš tudi več prilike za društveno življenje in celo za društveno delo, če se boš hotela odločiti. Glej, da ne boš samevala! Če ob prostem času sama tavaš sem in tja, ni prav nič prijetno. Zato si poišči družbo, ki jo najdeš v stanovskem društvu. Poročaj, kako se Ti bo godilo!

V rožnem domu.

M. L.

Iz Maničinega dnevnika.

Kmalu bo minulo pol leta, odkar sem mlada Lovrinka. Kako mi je? Ali so se uresničile vse moje zlate sanje?

Če to premišljam, se moram pač v zadregi nasmehnuti. Saj sem bila takrat premoder otrok in sem mislila, da že vse vem in znam. Po teh kratkih mesecih pa sem spoznala, da se bom morala učiti vse življenje in še ne bom nikdar dovolj modra in izkušena.

Niso glavne skrbi, kako bomo kmetovali; tudi v kuhinji in v gospodinjstvu sem že čisto domača in nikdar ni treba nositi raz mize polnih skled. To so čisto drugačne skrbi, tako malenkostne in na videz otročje, katere pa včasih prav zelo teže.

Saj bi ne povedala, saj se roka ustavlja celo, ko hočem zapisati v dnevnik, katerega nikdar nihče ne bo bral. Sama sebi bi utajila, pa se vendar ne da preglasiti, da je res tako. Morda bo vse to nekoč prešlo in čudila se bom morda sama, da sem bila tako mehka in občutljiva. Tudi sedaj skušam biti pravična: Včasih, v tistih cvetočih dneh, so bile praznične ure, ko je moj sedanji mož hodil k meni vasovat. Oba, on in jaz, sva za tisti lepi čas odložila vse skrbi; prav zunaj pred durmi sva pustila vse vsakdanje in dolgočasno, da nama je ja bilo sončno in dobro. Sedaj pa — saj je tudi dober in skrben in ljubezniv. In kadar je ugodno vreme, pa če živina izvrstno uspeva ali če je napravil dobro kupčijo, tedaj ne ve, kako bi mi stregel in s čim bi se mi prikupil. Potem pa zopet pridejo hude ure: pravočasno ne more vnovčiti poljskih pridelkov, da položnica za davke žalostno straši raz stene; vreme je kar vedno neugodno in še polno drugih težav. Tedaj Peter s trdimi koraki meri hišo, rezko poveljuje pastirju in dekli, se zadira nad sestrami, vsaka reč mu dela napotje, a svoje zakonske žene

še opazi ne. Kakor da bi ne mogel vedeti, da tudi šibkim ženam ni vedno dobro in baš v takih trenutkih prav posebno rabile sočutnega pogleda in tople besede.

Takrat, v tistih trenutkih se moram tako zelo boriti, a se sama sebi zdim tako šibka in slabotna; saj sem vendar obljubila, da bom sončni žarek v hiši, a sonce je potrebno baš takrat, ko se od povsod zgrinjajo grozeči oblaki. Tolikokrat čutim, da bi mi bilo v takih trenutkih mnogo lažje, ako bi dovolila, da bi se solze vtile po licu; morda bi jih Peter skušal posušiti s svojimi poljubi in s sočutno vprašujočimi pogledi. Vendar bi bilo to proti sklepom in zato skušam ostati močna. V takih temnih dneh je vse v hiši še lepše pospravljeno in šipe so čisto pomite, da sonce nemoteno sije v izbo in pomirja duhove; šopek vonja na mizi in moževe najljubše jedi imamo za kosilo. Jaz sama pa hodim kot hišna svečenica: nepreglasna in ne pretiha, zato pa vsak trenutek pripravljena, da z vedrim obrazom postrežem z dobro besedo ali pa z dejansko pomočjo. Včasih komaj, komaj še zmagujem grozeče ozračje; pa odneham ne, četudi moči že pojenjujejo. — Saj je vendar vse to pozabljeno potem, ko se nasmehne tudi Peter in me po dolgih urah spet prvič smehlja: »Kajne, Manica...?«

Govorim, kakor da bi jaz ne imela slabih ur! Ko pa včasih pride v mene, da mi je vse v napotje: sestre se mi preglasno smejejo, mati v kuhinji mi ne pomaga prav, — čeprav dela prav tako, kakor druge dni, — še to mi je v napotje, če kihne ali zakašlja. Na vse obveznosti, ki jih nalagata od Boga zapovedano spoštovanje in pa celo najpreprostejša olika, bi v takih trenutkih kar pozabila. — Koliko volje potrebujem tudi v tistih časih! Da ne pozabim, kako so Petrova mati odslej tudi moja mati, katere moram ljubiti in spoštovati in še ubogati do neke meje, ako hočem,

da moja hiša ostane Rožni dom. Pa če so mati šitni in čmerni in se trdovratno držé nekaterih starih navad, katere meni niso povsem všeč, to ni noben vzrok, da bi smela postati tudi jaz zadirčna. Moževa ljubezen bo tem zvestejša, čimbolj bom v težkih trenutkih v hiši znala obvarovati mir.

Saj bi še pisala, moj dnevnik. Pa še tebi nečem povedati, da je včasih tudi pri Lovrinu hudo. Toda, zakaj naj bi tožila, ko so vendar vsi ljudje prepričani, da je mlada Lovrinka vedno dobre volje in da njen smehljaj prihaja prav do srca.

Gospodinjstvo.

Urejevanje jedi je za vsako gospodinjstvo in za njen sloves velike važnosti. Dobro vemo, da je lepo pripravljena miza prav poseben mik za vse, ki prihajajo k jedi. Pa ne samo to, vemo tudi, da je lepa in skrbno pripravljena miza pospeševalateljica okusa pri jedi. Ne smemo pa misliti, da velja to le za večje pojedine in za slavnostne prilike, ampak vsaka gospodinja naj si napravi pravilo, da bo svojcem tudi vsak dan pripravila mizo in jedi, kar se dá okusno in prijetno. Ni treba zato posebne obednice z dragocenim posodjem in priborom, lahko je tudi preprosta kuhinja ali borna izba, ki pa je zaradi gospodinjinje marljivosti in njene pripravnosti lahko prav tako okusno urejena, kakor najdragocenejša pojedina. Eno pa je potrebno, to namreč, da je miza snažna in prazna in da istočasno, kakor jedi, ne služi za nobeno drugo opravilo. Umevno je, da je treba mizo najprej osnažiti in pobrisati, potem pregrniti ali s prtom, ali pa s povoščenim platnom, tako, da na vseh straneh enakomerno visi čez rob. Tisti časi, ko je cela družina jedla iz ene skledé, so že precej daleč za nami, danes tudi že na kmetih vidimo, da so okoli skledé na mizo postavljeni krožniki, na katere gospodinja jed razdeli in jo potem vsak posameznik lahko v miru použije. Pa ne samo to, tudi iz zdravstvenih ozirrov je velikega pomena, da so se gospodinje odločile za tako ali podobno delitev jedi, kar pomeni prav toliko, kakor, da zavarujejo vse družinske člane pred nevarnostjo okužbe s kakršnokoli tiho in skrivno boleznijo, za katero marsikdo niti sam ne ve. Ko je torej miza pogrnjena, je treba postaviti krožnike čedne in pomite; na kmetih so zelo v rabi pločevinasti in z emajlom prevlečeni, ker so zelo trpežni. Paziti pa je treba na to, da ima vsak pri jedi tudi potrebno množino prostora in niso vsi okoli mize stlačeni kakor slaniki. Umevno je, da se h krožniku položi tudi žlico, vilice in nož in sicer čedno in

enakomerno. Dogajalo se je včasih, da je gospodinja kar od daleč zaglnaa žlice na mizo, češ, zdaj pa vsak svojo poišči. Mnogo lepše in pripravnejše je, če se družinski člani vsedejo k pripravljeni mizi in potem tudi v gotovem redu, ne kar kakor pač pride, pojedó. Tudi v tem slučaju moramo vedeti, da ne pridemo k mizi samo zato, da napolnimo želodec, ampak naj bi bila miza in vsak obed tudi prijetno družabno razvedrilo, ki poveže vse družinske člane v lepo skupnost. Prav na mestu je tudi, da gospodinja, ali kdor ima to delo, pravočasno donaša jedi na mizo, ne pa da je med eno in drugo jedjo tako dolg presledek, da so jedci skoro pozabili, kaj so prej jedli. Vsaka gospodinja naj bi tudi pripravila na mizo posodo z vodo in kozarci. Dogaja se namreč, da bi marsikdo, ki ima že dovoljno mero časa, rad posedel pri mizi, pa mora zaradi žeje iskati škafove in korece, ali pa celo vodnjak ali studenec. Ne bo tudi škodovalo, ako gospodinja gleda tudi sicer na zunanjo obliko in pripravo jedi, da so tudi za oko prijetne. V ta namen naj razdeli, razreže in naloži jedi, kakor pač pridejo, v večje skledé in na krožnike, da na ta način ni treba pri mizi sedeti in šele čakati, kdaj bo prišla gospodinja in jed šele tam razdelila. Seveda pa naj bo gospodinja pri takem obedu tudi sama navzoča in naj s svojo navzočnostjo in z vsemi potrebnimi vzgojnimi vplivi dela na to, da je obnašanje pri jedi dostojno in lepo, za kar mora biti sama najlepši zgled. Umevno je, da ne prinaša na mizo prepolnih skled, za katerimi bi se poznala dolga cesta, koder jih je nosila. Prav tako naj tudi morebiti najstarejša ali tudi najmlajša hči podaja materi krožnike, ki jih ona napolni, ter gredo potem na enak način zopet do vsakega člana pri mizi. Preden skledé ali krožnike nese na mizo, naj jih obriše okoli in po dnu, da se ne pozna na mizi še obroč od ognjišča. Za morebitne odpadke, peške, kosti naj tudi pripravi kako posodo, da se ne bodo valjali po mizi in po nepotrebem mazali prta. V vseh naših družinah se je treba pač kljub modernim časom ravnati po starem pravilu, da se pred jedjo in po jedi moli. Gospodinja naj vzgoji vse člane svoje družine, pa tudi služabništvo, da se pri mizi dostojno obnašajo. Samo nekaj navodil: s stoli in klopni naj se ne ropota, s kolenca naj se ne naslanja na mizo, je naj se s priborom, ne pa z roko, je naj se tiho, brez cmokanja in hlantanja in brez polivanja itd. Tudi to je treba vedeti, da tam, kjer družinski člani sami jemlje jedila, ne segajo po najlepših kosih in si ne nalagajo največjih porcij. Skromnost in vlnudnost sta tu posebno na mestu. Vsi družinski člani naj se tudi navadijo, da ne puščajo jedi na krožniku, ampak naj prej prosijo, da ne dobe več, kolikor nameravajo pojediti. Res je, da prihajamo k mizi zato, da jemo, vendar je tudi prijeten in neprisi-

ljen razgovor in pogovor prav na mestu, vendar je pa treba paziti na to, da ni ta pogovor preglasen, kričoč in da se ne izpremeni v prerekanje in prepir. Za vse to ima skrbeti gospodinja, kateri naj pomagajo vsi domači člani, da se vsi obedni izvrše lepo in tako,, da so vsem tudi drugače zaželeni, ne samo zaradi jedi. Zelo primerno je, da po nekaterih domovih navadijo otroke, ki po vrsti vsak dan eden, molijo pred jedjo in po jedi. Ko je kosilo minilo, tedaj je treba pospraviti z mize, kar oskrbe navadno po vrsti vsak dan kdo drugi. Gospodinja pa naj pogleda, če ni morebiti ostalo kaj jedi, katere potem porabi za mnogotere, ki prihajajo prosit jedi, ali pa jih tudi na drugačen način izkoristi.

Kuhinja.

Špinača na bavarski način. Mlado špinačo operi in zreži na drobne rezance. V kozico deni presnega masla ali masti, zarumeni malo drobno zrezane čebule in česna, prideni špinačo in jo posoli; prilij malo juhe ali vode, pokrij posodo in duši špinačo kakih pet minut. V par žlicah mleka ali smetane žvrkljaj malo moke, vmešaj med špinačo, pusti, da zopet prevre, pa je gotova.

Paradižnikova omaka, mrzla. Žvrkljaj dva rumenjaka, prideni polagoma eno ali dve žlici olja. Ko se zgosti, primešaj žlico limonovega soka, malo soli in popra, dve žlici paradižnikove mezge ali svoje pretlačene paradižnike, pol žličke sladkorja in par kapljic kisa.

Možganov zrezek. $\frac{1}{4}$ kg telečjega mesa, $\frac{1}{4}$ kg telečjih ali govejih možgan, kruh, peteršilj, čebula, sol. Osnažene možgane zreži in oprži na masti. Ohlajenim prideni zmeleto ali seseklano telečje meso, v vodi napojeno in ožeto staro žemljo drobno zrezan peteršilj in čebulo in sol. Vse skupaj dobro premešaj, napravi za prst debele zrezke, potresi jih po obeh straneh z drobtinami in v vroči masti speci. Na mizo s solato, kompotom ali omako.

Krofi v pečici pečeni. Priprava: $\frac{1}{2}$ kg moke, 10 dkg presnega masla, 7 dkg sladkorja, $\frac{1}{4}$ l mleka, 1 jajce, 2 dkg kvasa, žlico ruma ali slivovke, malo soli, limonove lupinice ali vanilin sladkor. Napravi na običajen način rahlo vzhajano testo. Ko vzide, ga razvaljaj približno za dva prsta na debelo. Izreži z okroglim obodom krofe, polagaj jih za dva prsta narazen v nekoliko pomazano pekačo, oziroma na z moko potresen prtič; na sredo vsakega krofa napravi jamico, deni vanjo malo

marmelade, črešnjo ali marelico s koščico vred. Pokrij krofe in postavi na gorko. Ko vzidejo, jih pomaži z raztepenim jajcem in v srednje vroči pečici speci.

Koštrunov ragu. $\frac{1}{2}$ kg koštrunovega mesa, košček prekajene slanine (6 dkg), začimbe. Deni v kozico na drobne koščke zrezano slanino, čebulo, peteršilj, zeleno, koren, vršček majarona, meso in posoli ter peci, da se zmešča in lepo zarumeni. Nato zreži meso na majhne koščke, potresi z moko, zalij z mrzlo vodo, prideni nastrganega oreščka, pol žlice zrezanih kaper in pol sardele, par žlic vina ali kisle smetane. Pusti jo, da še vse dobro prevre in daj s krompirjem ali s kakimi cmoki na mizo.

Črešnjev kompot. Opranim črešnjam odstrani peclje. Prideni košček limonove lupine, sladkor in toliko vode, da so vse črešnje v vodi, pokrij posodo in pusti, da se črešnje počasi kuhajo in zmeščajo.

Odgovor iz gospodinjstva.

A. B. v »Vigredi« št. 5 odgovarjam. Paradižnike konserviram tako: Zelo zrele paradižnike očistim vsega slabega in gnilega, zmečkam in na sito pretlačim. To mezgo dam v ne preveč gosto vrečico, da se popolnoma ocedi. Gosto mora biti tako, da se lahko reže. Na kg te mezge se da 25--30 dkg soli. Pusti v posodi do 2 uri in mešaj, da se razsoli: Nato se da v kozarce, katere se dobro s pergamentnim papirjem zaveže. Ti paradižniki so zelo izdatni in za vsako uporabo pri kuhi, le za omako ne, ker so preveč slani, a bolj zdravi nego s salicilom.

Krivda pri Vaših paradižnikih je najbrž ta, da je prišlo zraven kaj gnilobe, nezadostna zrelost ali pa niso bili kozarci dosti čisti. Jaz navadno kozarce prekuham v sodovi vodi in nato dobro v čisti vodi umijem.

Kar se tiče krompirja, je v našem kraju na Dolenjskem prav tako kakor ga Vi opisujete. Mnogi so morali dobiti seme od drugod, četudi so ga imeli doma dovolj. Mesto lepih kali ima tanke nitke ali pa male krompirčke. Krompir, ki je trd ali pa ima rumenkasto progico je neužit. Vse to je bolezen na krompirju, ki se po mojem mnenju ne da odpraviti. Mogoče, da je ta krompir tako izrabljen, da ne bo več uspeval v naši zemlji in bi bilo potrebno začeti z novim semenom. Shramba za krompir naj bo ne presvetla in ne premrzla. Betonirane kleti niso priporočljive, vendar se včasih tudi obnese. Boljša so lesena tla ali zemlja, katera naj se s slamo pogrne. Toliko iz lastne izkušnje. A. P. — R.

Izhaja vsak mesec. — Naročnina znaša 25 Din, z mesečno prilogo 50 Din, če se naroči 20 izvodov (brez priloge) pod enim naslovom, le 20 Din; za inozemstvo 32 Din, s prilogo 64 Din. — Izdaja Konzorcij Vigredi (Vida Mašič) v Ljubljani, Masarykova c. 12.

Uredništvo in upravnništvo Masarykova c. 12, palača Vzajemne zavarovalnice.

•Odgovorna urednica: Poženel Zora.

Za Misijonsko tiskarno: Jožef Godina C. M.

Odgovor. A. B. Videla sem, da ni bilo v 6. številki nobenega odgovora na Vaše vprašanje; zato sem se jaz opogumila. Sem preprosto dekle, kar pa vem, rada povem, mogoče bo še kateri drugi Vigrednici ustrezno. 1. Kaj je vzrok, da so se Vam pokvarili paradižniki, ne vem in tudi ne, če so škodljivi. Tukaj Vam povem le en recept, ki mi ga je dala enkrat neka gospa. Rekla je, da ona tako konservira paradižnike in ostanejo dobri, če treba tudi več let. Pa tudi sama sem se prepričala in se mi zdi zelo dobro; zato tudi drugim svetujem. — Skuhaj cele paradižnike, da se lažje pretlačijo. Ko se ohladijo, jih pretlači skozi sito. Potem obrni »narobe« štirinogat stolček in priveži na vsako nogo en konec platnene rute, ki pa ne sme biti preredka. Potem stresi oizr. zlij nanjo paradižnike. Spodaj postavi skledo, da se vanjo odteka.

Pusti tako dolgo, da se popolnoma odteko, morda še dalj kot 24 ur. Mešati ni treba, včasih malo privzdigni ruto pri strani. Ko je že čisto gosto (kot n. pr. v škatljah, ki se dobe v trgovini), stehtaj; deni na vsakih 10 dkg paradižnikov 3 dkg soli in zmešaj, da se sol raztopi. Potem deni v kozarce in zaveži s pergamentpapirjem. Rabiš jih lahko za vse, kjer jih potrebuješ, le za oma-ko ne, ker so preslani. Pri drugih jedeh se pa navadiš, da malo manj soliš.

2. Da postane krompir trd »glažast«, je en vzrok že ta, če je na betoniranih tleh; vsaj pri nas so tako rekli. Če Vam je mogoče, denite, ko ga spravljate, spodaj deske ali slamo, pa ne bo postal trd, vsaj dosti ne, čeprav morda že kateri.

3. Če se mast zelo peni, deni vanjo prašek moke, pa bo pomagal.

Vigrednica M. J.

Iz uredništva in uprave.

Ljubinica. Vaš prispevek, ki ste ga poslali po gospej Selmi, je bil že objavljen. Pošljite še kaj, pa prihodnjič kar na uredništvo Vigredi, Ljubljana, Masarykova c. 12.

Tilka M. Tudi vaša stvarca je bila že objavljena, ki ste jo poslali po istem potu. Prosimo pošljite še, zlasti, ko imate priliko hoditi mnogo med svojimi sovrstnicami in marsikaj vidite in doživite.

Podslivniški. »Po strmi poti življenja« je prevod znane nemške novelice, ki jo je prineslo že več nemških časopisov. O priliki bomo priobčili.

Dušica. Vašo zadnjo pošiljatev prav zdaj pridno prebiramo. Zdi se nam zelo lepa. »V službi domovine« bo morala na vsak način naprej iziti, če tudi ne vemo, kako bo Vaša okolica stvar sprejela. »Bele vrtnice« bo tudi porabna. »Sestra Dragica« seveda tudi, le nekoliko počakati bo treba. Upamo, da ste Vigred v redu prejela. Prav posebno pa še, da se je Vaša bolezen med tem že obrnila na bolje.

Cvetko Vonjavec. Poglejte v metriko, kaj je sonet in njegova zgradba. Dobro je razložen v Grafenauer »Zgodovini novejšega slovenskega slovstva« pri Prešernu stran 92. Dobite pa tudi drugje to razlago. — Nekaj priobčimo danes, nekaj pa bo moralo

počakati prihodnje pomladi, ker ste poslali prepozno.

F. K. — Vrhnika. Dasi jezik dosti dobro obvladate, se izražate često nepravilno. Snov tudi ni srečno izbrana. Čitajte, pišite, vaditi naprej zase; čez mesec, morebiti leto, bo kaj za javnost.

Naš prijatelj. Poslane pesmice priobčimo ob prvi primerni priliki. Lepa hvala! Za nadalnje pošiljatve se lepo priporočamo.

Uredništvo je že sredi priprav za prihodnje leto. Ko mine namreč prva polovica leta, se sestane konzorcij in uredništvo k posebni seji zaradi načrta za prihodnje leto. Temeljito se pretresejo vse možnosti za izboljšanje lista, določijo se literati, ki jih je treba naprositi za povesti, nasvetujejo drugi sodelavci, ki jih je pritegniti k sodelovanju i. t. d. Vsako leto pa konzorcij, uredništvo in uprava posvečajo posebno pažnjo željam in nasvetom naročnic in naročnikov. Zato prosimo danes, da se oglašijo vsi in vse ter povedo svoje želje, nasvete, zahteve, pa bodisi glede vsebine, bodisi oblike, tiska, slik i. t. d. Vse te želje in nasvete potem v oktobru predela posebna anketa ter vpoštevava vse, ki so resni in le količkaj izvedljivi. Naj bi se vsi in vse poslužile možnosti, da izrazijo svoje želje glede Vigredi za leto 1934.

Vigrednice

naročajo in berejo knjige iz
Misijonske tiskarne (Domžale-Groblje).

Novosti zadnjega meseca:

1.) Pámer - Sedej: **Studenec miru.**

Knjiga o pravilnem in vrednem prejemanju zakramenta sv. pokore in sv. Reš. Telesa. 160 strani, broš. 12.— Din.

2.) Benigna Konsolata: **Pot h Kristusu.**

3. izdaja. Oblika molitvenika. 6.— Din.

3.) Dr. J. Zagar: **Umetnica veselja.**

Življenjepis moderne tovarniške delavke Marjete Sinclair.
2. izdaja. Broširano 10.— Din.

Misijonska tiskarna Domžale - Groblje.

Ako gre za
zavarovanje
pride v poštev le
UZAJEMNA
zavarovalnica
v Ljubljani
Miklošičeva cesta 19

1. požar, vlom, nezgode, jamstvo, kasko, steklo, zvonove
2. doživetje, smrt, rente in dote v vseh možnostih; posmrtno zavarovanje »Karitas«

Zavarujte sebe in svoje imetje edino pri naši domači slovenski zavarovalnici

V založništvu

»Vigredi«

LJUBLJANA, Masarykova c. 12
dobite:

- Vzgojno knjigo »Mati vzgojteljica« za . . . Din 16.—
Dekliška predavanja »Med pomladjo in poletjem« za
Din 10.—
»Henoh Arden«, povest v verzih, za Din 8.—
Dekliški oder II. zvezek za
Din 12.—
Dekliški oder III. zvezek za
Din 10.—
Dekliški oder IV. zvezek za
Din 16.—
Dekliški oder V. zvezek za
Din 7.—
Dekliški oder VI. zvezek za
Din 7.—
»Vigred« 1929, 1930, 1931, 1932
po Din 25.—